

Maskerades in de 19de eeuw met het Hollandse gravenhuis als thema

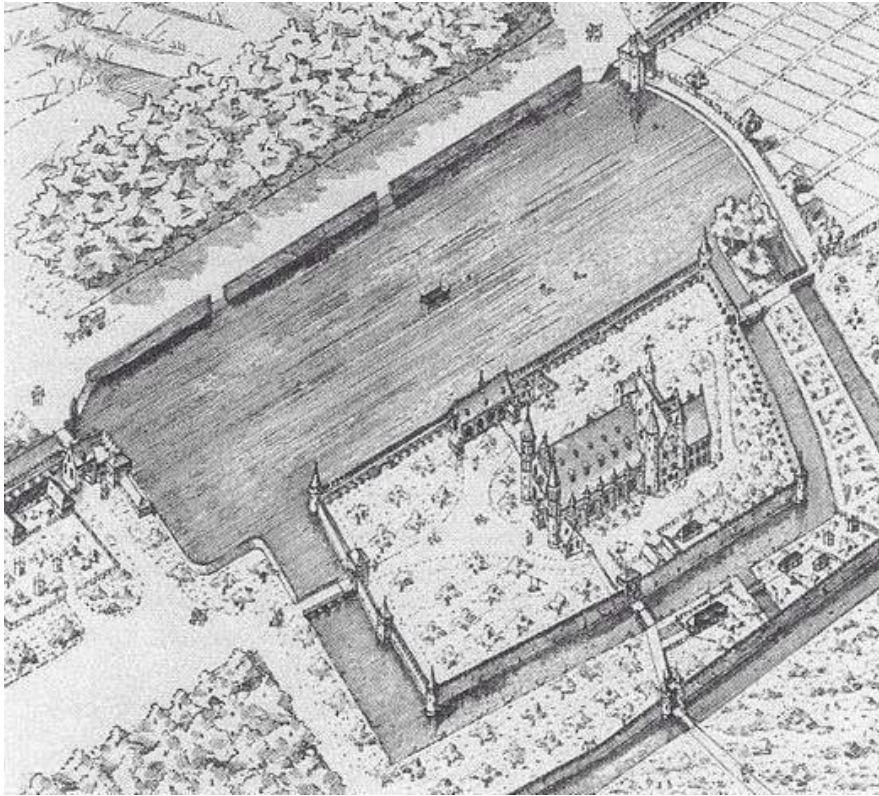
Studia Historica Hollandiae

Uitgave 2024

(voorheen: Nieuwsbrief)

Sectie Historisch Onderzoek "Hollant"

Afbeelding 2. *Floris IV koopt rond 1230 Van Dirk van Wassenaar het hof van wijlen vrouwe Meilendis en daar wordt het grafelijk kasteel gebouwd dat in 1288 voltooid wordt. Hierboven de afbeelding uit 1472. Het kasteel met Hofkapel.*

International Standard Serial Number (ISSN): 2212-4551

Amstelveen, 2024

19^e jaargang

© Sectie Historisch Onderzoek "Hollant"

De S.H.O.H. is in 2002 opgericht als stichting en stond ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken Rijnland, dossiernummer 28093446 met de status van een culturele instelling. In 2023 is besloten deze stichting op te heffen en het werk voort te zetten als sectie van de Souvereine Orde Sint Jacob in Holland.

Het RSIN; Rechtspersonen en Samenwerkingsverbanden
Het informatienummer is 810689169.

Registratieadres van de sectie/eindredacteur Studia Historica Hollandiae:

Mr. F.A. van Hallweg 63, 1181ZT Amstelveen

Telefoon: 020 6414478. E-mail: hallweg@kpnmail.nl

Maskerades in de 19de eeuw met het Hollandse gravenhuis als thema

Afbeelding 3. *Floris V stelt de Orde van St. Jacob in te 's-Gravenhage 1290 in de Grootte Sale. Staalgravure Lambertus Lingeman 1865*

Inhoud

Inleiding	5
Hoofdstuk 1. De maskerade in Leiden in 1845	7
Onderdeel 1.1. Overwegingen van de Maskerade-Commissie	7
Onderdeel 1.2. De eerste twaalf ridders	7
Onderdeel 1.3. Verklaring van de namen van ridders en knapen	9
Onderdeel 1.4. Kamprechtters	42
Onderdeel 1.5. Toernooikoningen	43
Hoofdstuk 2. De maskerade in Utrecht in 1851, een algemene geschiedenis	45
Onderdeel 2.1. Het hofleven van Floris V met weergave van een valkenjacht	45
Onderdeel 2.2. De samenzwerende edelen	45
Hoofdstuk 3. De maskerade in Leiden in 1885	47
Onderdeel 3.1. Begin van de stoet	47
Onderdeel 3.2. De periode 1203-1204. Een overwinning van Lodewijk van Loon.	48
Onderdeel 3.3. Willem II begunstigt Gouda door een overeenkomst met Hanze kooplieden.	49
Onderdeel 3.4. Dirk van Brederode, Jan IX van Arkel, Boudewijn van Naaldwijk met gevolg.	50
Onderdeel 3.5. Gerrit van Poelgeest en Jan van Foreest	50
Onderdeel 3.6. De sectie met Floris V	51
Onderdeel 3.7. Knapen en voetvolk	52
Hoofdstuk 4. De maskerade in Leiden in 1865 voorstellende de intocht in Zierikzee na de gewonnen veldslag op de Gouwe in 1304 waar Vlaanderen verslagen werd.	53
Literatuur	62
Bijlage 1. De belangrijkste ridders en hun woonsteden	63
Bijlage 2. De belangrijkste edelen binnen en rondom het graafschap Holland.	64
Bijlage 3. De Vijfherenlanden	65

Inleiding

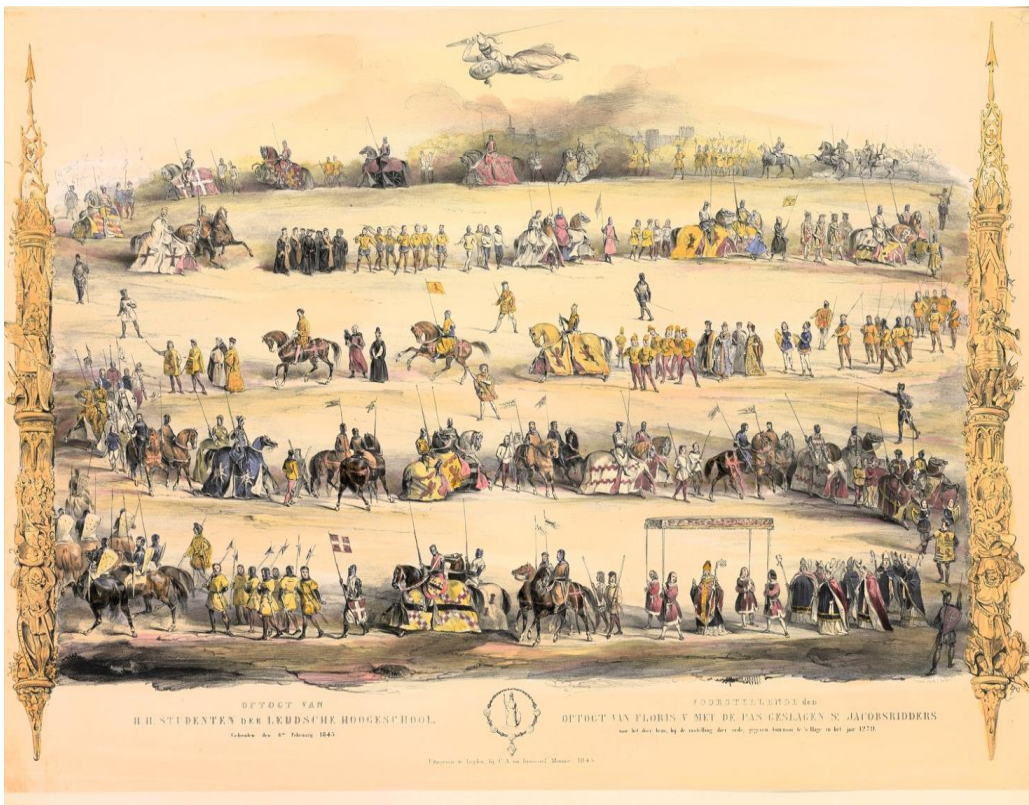
De maskerades in de negentiende eeuw tonen verschillende periodes van het Hollandse gravenhuis. In Universiteitssteden wedijverden de besturen van de universiteiten om een zo leerzaam en historisch correct mogelijk beeld te tonen en studentenverenigingen deden massaal mee. Sinds 1814 en tot 1915 zijn in Universiteitssteden studentenmaskerades een uniek ritueel, passende in de romantische cultuur. In Groningen, Utrecht, Delft en Leiden trachtte men elke vijf jaar zo'n optocht door de stad te verwezenlijken.

De eerste drie hoofdstukken van deze studie over maskerades gaan over de meest bekende graaf van Holland en Zeeland, Floris V. Vanaf 1291 liet hij zich ook heer van Friesland noemen, maar zijn feitelijke macht was daar beperkt tot het gebied West-Friesland. Floris V was de zoon van Willem II van Holland en Elizabeth van Brunswijk. Hij regeerde als een koning. Hij is pas twee jaar oud als hij zijn gesneuvelde vader opvolgt, die rooms-koning van het Duitse Rijk was. De regering wordt dan voorlopig gevoerd door zijn oom Floris de Voogd, bijgestaan door de raadsheren Brederode, Gijsbrecht van Amstel en Albrecht van Voorne. Op twaalfjarige leeftijd, in 1266, neemt hij het daadwerkelijke bestuur over. In 1269 huwt hij de dochter van zijn grote tegenspeler de graaf van Vlaanderen, Beatrijs van Vlaanderen.

Floris is omringd door machtige vorsten: de graven van Kleef en Gelre, de hertog van Brabant, de bisschop van Utrecht en de graven van Vlaanderen en Henegouwen. Hoe kan hij zich veilig stellen tegen deze op macht beluste heren? Door een ridderorde in te stellen en hierdoor de band met de edelen en zijn vazallen te versterken verstevigt hij in ieder geval zijn positie. Die positie was overigens vanaf het begin al redelijk sterk, dankzij de inspanningen van zijn voorouders. Hij kiest de hoge rijke adel tot zijn getrouwen, vooral ook wegens hun strategisch gunstig gelegen grondbezit.

Hoofdstuk 4 betreft de viering van de feestelijke intocht in Zierikzee in 1304 van de Graaf van Oostervant na de overwinning op de Vlamingen. Hij is de zoon van Willem III van Avesnes, graaf van Holland, Zeeland en Henegouwen, heer van Friesland.

Om de toegankelijkheid en de citeerbaarheid van deze uitgave te verhogen is gekozen voor een indeling in vier hoofdstukken, die waar nodig weer zijn onderverdeeld in onderdelen. De onderdelen zijn in voorkomende gevallen verder verdeeld in paragrafen. Er zijn drie typen illustraties in deze uitgave. Van de complete prenten van de in deze studie behandelde maskerades zijn per afgebeelde persoon of personen uitsneden gemaakt. Deze hebben geen ondertiteling, omdat ze in de meest nabije tekst worden geëxpliciteerd. Hetzelfde geldt voor de meeste topografische kaarten. De heraldische wapenafbeeldingen worden waar nodig ongenummerd toegelicht. Alle andere illustraties zijn – omkaderd – van een volgnummer en van een toelichtende tekst voorzien.

Afbeeldingen 4 en 5 Twee afbeeldingen van de gemaakte tekening van de optocht der Maskerade in 1845, helaas is de maker onbekend. Graaf Floris V met de twaalf Sint Jacobsridders in Den Haag in 1279. Links en rechts twee zuilen met middeleeuwse decoraties, bovenaan vliegt Minerva door de lucht. Onderaan afbeelding 4 een keten met het insigne van de Orde van Sint Jacob.

Hoofdstuk 1

De maskerade in Leiden in 1845

Onderdeel 1.1. Overwegingen van de Maskeradecommissie

De programmacommissie van de Maskerade van 1845 in Leiden stelde de optocht samen naar aanleiding van de publicaties over de Orde van St. Jacob door *Butkens* in 1650, *Lynden van Hemmen* in 1827 en *Beeloo* in 1845.

De organisatoren wilden de geschiedenis recht doen. Allereerst moest de grandeur van Floris V tot uiting komen. Voor de samenstelling van de optocht vinden zij achtergronden in de overgeleverde namen van zijn ridders.

Het toernooi en de daarop volgende parade, die in 1845 in Leiden werd nagespeeld, vonden plaats in 1290. Het was een uitdaging om op basis van de beschikbare bronnen alle gasten in hun merites na te gaan. Zo zijn er gezanten van Engeland en Duitsland afgebeeld. Maar afbeeldingen van belangrijke personen zoals de hertog van Brabant en de graven van Gelre en Vlaanderen ontbreken. Een verklaring kan zijn dat de rangen van de Vlaamse graaf en de Brabantse hertog als hoger golden. Daarnaast twijfelde Floris aan hun betrouwbaarheid. Het waren geen bondgenoten! Eerder in 1290 was de graaf zelfs in Biervliet door intriges gegijzeld geweest. Hij zou daarom een levenslange wrok tegen Vlaanderen houden, dit ondanks zijn huwelijk met Beatrijs, de dochter van de Vlaamse graaf Gwijde. Evenmin werden Zeeuwse Ridders opgenomen. Na 1290 worden er wel Zeeuwen in de kronieken als "ridders van de orde des graven" vermeld..

Onderdeel 1.2. De eerste twaalf ridders

Floris V begrijpt dat macht op meerdere pijlers rust. De graaf neemt wat hij wil. Hij is de "hoogste", maar wat kan hij teruggeven? Immers hij neemt al zo veel? Wat kan deze band tussen de heer en ridder versterken? Hij besluit tot oprichting van een ridderorde. Het ridderschap biedt eer en aanzien, maar schept ook verplichtingen en vergt gehoorzaamheid. De Orde van Sint Jacob in Holland wordt een uniek opgerichte ridderorde met ridders die hem met een unieke belofte moeten gehoorzamen en volgen.

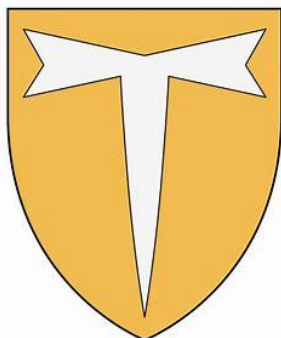
De keuze van de ridders was niet toevallig: het was een weloverwogen keuze van Floris V op politieke gronden in de strategie van de verdediging van zijn machtsgebied. Beloning en binding van getrouwen, tegenspelers en bondgenoten, dat was zijn opzet. De ridders dienen hem als vazallen en/of bondgenoten in de strijd tegen de lang bestaande vijanden, de West-Friezen, de bisschop van het Sticht en Vlaanderen. Hij kiest hiervoor mannen met rijkdom, macht en in bezit van land. Hij gaat op zoek naar volgelingen in diverse streken in en rondom Holland, die strategisch van waarde zijn en kijkt naar sterke familiebanden.

De keuze van de eerste twaalf ridders is politiek duidelijk. Dit waren Dirk van Kleef, Lancelot van Hamilton, Godfried van Boïcholt, Hendrik van Henneberg, Dirk van Brederode, Jan II van Heusden, Jan Herbaren van Arkel, Dirk van Lynden, Otto van Asperen, Jacob van Wassenaar, Gijsbrecht van Amstel en Hugo van Vianen. Allen zijn leenmannen van hem. Maar niet al zijn leenmannen worden in de orde opgenomen. Het

lijkt er op dat Floris zijn leenmannen tegen elkaar uitspeelt. De beloning voor de (nog) niet gekozen leenmannen komt wellicht later.

Maar waarom zou hij ook geen vroegere vijanden paaien met het lidmaatschap van de orde? Er blijven vragen over, maar uiteindelijk wordt de Orde van St. Jacob een politieke organisatie. Dat Floris zich in de trouw van een aantal orde-leden vergist heeft bleek in 1296 bij zijn tragisch einde. In de jaren daarvoor schond hij overigens ook zelf incidenteel afspraken met bondgenoten.

Wie van de hoogmogenden uit die tijd had er interesse in een zo met een de graaf van Holland verbonden orde? Floris leefde te kort om de orde ondanks de benoemingen in het buitenland echt te laten groeien. Had hij er verstandiger aan gedaan door ook de koning van Engeland, de hertog van Brabant en de graaf van Vlaanderen in de orde op te nemen? Zijn opvolger graaf Jan van Holland was later te jong deze taak op zich te nemen en werd door in de orde opgenomen ridders gemanipuleerd. De graaf van Kleef en Wolfert de heer van Veere speelden hierin een hoofdrol.

Een interessante vraag is waarom Floris voor een schutspatroon als St. Jacob koos. In de tijd van Floris gold Jacobus als de meest bekende apostel. Jacobus was bekend vanwege de pelgrimages naar Santiago de Compostela waar de apostel volgens de

legende na omzwervingen in 844 was begraven en daarna verondersteld werd de strijd tegen de Moren aan te voeren. De naam werd verbonden aan strijdbare organisaties. In Italië fungeerde de Orde van St. Jacob du Haut die in 1260 voor de bescherming van pelgrims was opgericht. Het was een gewapende monnikenorde die pelgrims vanuit Italië en Frankrijk vervoerde per rivier en over land. Als draagteken hanteerden zij een T kruis, dat later als Tau in aangepaste vorm [zie afbeelding 6 op deze pagina](#) bij de Orde van St. Antonius is gebruikt.

De schutspatroon St. Jacob was ook verbonden aan zijn overgrootvader Willem I de Kruisvaarder, die in 1227 in Portugal met de Spaanse Orde van Santiago van het Zwaard (opgericht in 1170) meevocht en die de Hospitaalridders de Moren bestreed. Hij zou opgenomen zijn in de broederschap van Santiago om ook in Spanje de strijd aan te gaan, maar kreeg geen toestemming van de paus. Zijn bezoek in Portugal en Spanje heeft er in ieder geval toe bijgedragen dat de Jacobuslegende meer bekendheid kreeg in de Nederlanden.

Afbeelding 7 Wapenschilden eerste twaalf ridders Souvereine Orde Sint Jacob in Holland

Onderdeel 1.3. Verklaring van de namen van ridders en knapen

De navolgende informatie is verzameld uit *Programma Maskerade 1845 Leiden*, weergegeven in *de Tijd van 1845* (p.130-134) De programmacommissie hanteert in de ophelderingen betreffende de Maskerade de uitbeelding van het voorstellende *Den Optogt van Floris V met het toernooi in 1279*. In de historische bijdrage door S. van Dissel is het jaar 1290 weergegeven als instelling van de Orde.¹ Van Dissel maakte echter een belangrijke vergissing. Het betrof geen nieuw geslagen St. Jacobs-ridders maar het zijn ridders, die al eerder waren opgenomen in een ridderorde.

Beide jaartallen 1279 en 1290 blijven gebruikt. Uitgezocht wordt in welke jaartallen bepaalde ridders zouden hebben kunnen figureren. De voordracht laat zien dat de weergegeven ridders Voeste, Langerak en Lek Polanen moeilijk in het jaar 1279 geplaatst kunnen worden als we uitgaan van de juistheid van de opgespoorde jaartallen. Enige twijfel hierover maakt ook deze bewering onzeker. Aan het einde van dit hoofdstuk volgt een opsomming van gevonden Ridders waarvan hun opstelling in de Maskerade niet begrepen is.

Een kritische beschouwing van de optocht sluit derhalve enige personen uit, maar de programmacommissie, bestaande uit historici met een reputatie, heeft het noodzakelijk geacht bepaalde edelen te noemen en een plaats te geven. Een beschrijving van de

¹ Dissel historische bijdrage betrekkelijk het onderwerp der Maskerade.

achtergronden van de voorkomende personen maakt het mogelijk bepaalde onduidelijkheden te verklaren. Maar dat geldt niet in alle gevallen; wellicht is in een later stadium meer informatie bekend.

De afbeeldingen geven een voorstelling van de uitmontering van de ridder uit die tijd. In de geselecteerde namen zijn vele familiebanden onder de hoge adel terug te vinden. De gekleurde versie wordt nu in stukken verdeeld met de verklaring van de gekozen namen.

1.3.1 Aarnout van Liesveldt – van de Berghe

De stoet begint links onder met Aarnout van Liesveldt – van de Berghe. Hij is de aanvoerder van de stoet en is als ridder omstreeks 1289 vermeld. Als zoon van Herbaren van den Berghe is hij bewoner van het huis te Liesveldt, heer van Bergambacht en de halve heerlijkheid Nieuwpoort (ambachten Ammers, Gelkenesse en 's - Gravenland). Zijn moeder was Agniese van Brederode. Zij was de dochter van Dirk Drossaard van Teilingen en Alveradis van Heusden en had als broers de later te bespreken Willem van Teilingen Brederode (1226-1285) en Dirk Dirkz. van Teilingen Brederode (1228-1285).

Arnoud was gehuwd met Isolde van IJsselstein. Omdat er geen nazaten uit zijn kinderen ontstaan komt de heerlijkheid Berghe Bergambacht in 1321 aan Jan van Arkel toe.

Het beeld toont hem op de rug met schild achter hem zes ruiters met lansen en schild. Van Liesveldt behoort tot de adel die verwant is met hoge adellijke families. Het oorspronkelijke wapen bestond uit twee hermelijnstaartjes die uit een zwarte band staken. Heden zijn in het wapen de staartjes vervangen door lisdodden. In 1321 stierf de mannelijke lijn uit en zal het gebied de familie van Arkel verrijken.

1.3.2. Willem Blassekyn

Willem Blassekyn is ook als aanvoerder van de stoet aangesteld en loopt voor zeven wachters met hellebaarden uit. Hij is de ambachtsheer van Bleskensgraaf, een heerlijkheid tussen Alblasserdam en Bergambacht en gelegen aan de rivier de Alblas in de Alblasserwaard (Zuidholland). Het ambacht grenst aan Molenaarsgraaf, een afzonderlijke heerlijkheid van heer Willem Molenaar.

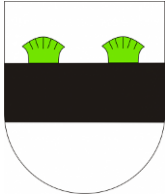
Willem bewoonde Bleskensgraaf en dit heette oorspronkelijk Graveland, Blassekijnsgreave. Het is zo genoemd naar de waternaam *Grave of Graafstroom*. Een *grave* was een gegraven of vergraven waterloop. Bleskensgraaf ligt aan het beginpunt van het veenriviertje de Alblas. In de 13e eeuw verwierf Willem Blassekyn (letterlijk: 'de kleine blaaskaak') rechten en bezittingen als ambachtsheer in een deel van dit gebied, dat vervolgens naar hem werd genoemd.

Over de Hofwegen: het Middelnederlandse *hofwech* betekent 'weg die langs de hofstede (het huis) loopt'. Misschien moeten we hierbij denken aan een straatdorp met lintbebouwing. Het dorp Bleskensgraaf ligt noordelijk van het dorp Sliedrecht en ten oosten van het dorp Alblasserdam, aan de waterloop dit wordt de Graafstroom genoemd het

gebied waar de inwoners woonden. Van verdere overlevering is niets bekend. J.C. Kort vermeldt slechts overname van het leen door van Arkel eind 14e eeuw. ²

Opvallend is dat deze twee heren met hun strategisch belangrijke heerlijkheden aan de Lek de stoet mogen leiden. De Lek van Lopik t/m de Alblas omvat hun terrein in Zuid-Holland.

Bleskensgraaf

Molengraaf

1.3.3. Peregryn van Lederdam

Deze afbeelding toont Peregryn van Lederdam; hij loopt met de banier van het Sticht Utrecht. Hij is een bijzondere telg van de Arkels ook wel vermeld als Peregrin (Peregrym, Pelgrom, Pilgrim, Pelgrim), heer van Lederdam. Door Abraham Ferwerda wordt Folpert, (Waale 1204,07,14) bijgenaamd Pelgrim, zoon van Folpert heer van Asperen van Leerdam, als een diabolisch figuur beschreven die de familie-eer geschonden had en voor straf verdronk.³ De door hem genoemde jaartallen 1167 en 1204 passen niet in de periode van de Floris tijd en het verhaal met de Folpert als gedaante op een zwart paard is ook uitermate duister. ⁴ Hij komt alleen in de lijst van Wouter van Gouthoven voor en wordt door de andere schrijvers niet vermeld.

Het gebied Lede lag op de plaats van het huidige Leerdam.

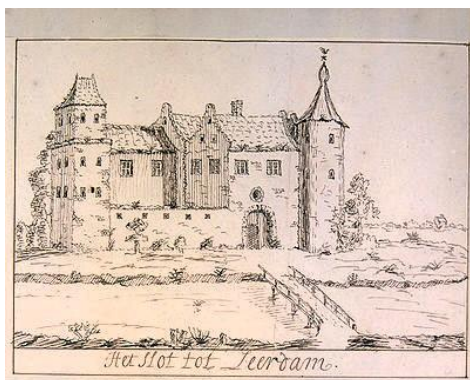
² Waale –Kort inname Alblasserwaard gebieden door de Arkels.

³ Ferwerda, genealogien van voornamelijk adellijke familien 1772.

⁴ Dbnl Hoe Pergryn van Lederdam verdranck divisiekroniek Cornelis Aurelius 194.

De naam Herbaren (van der Lede) geeft ook aanleiding tot verwarring. De eerste heer van der Lede is Herbaren I (1140-1200), hij wordt opgevolgd door Jan I van der Lede en Schoonhoven, (Herbaren III?). De laatste heer is Jan II van der Lede die met Jan van Renesse op de vlucht voor de Hollanders in 1304 verdrong. Daarna wordt de door de familie van Arkel naam Leerdam gehanteerd. Leerdam kreeg stadsrechten in 1382.

In andere documenten wordt Pelgrim wel in de bedoelde Floris V tijdspanne weergegeven. Rondom de Lek wonen de belangrijke families. Pelgrim zou de bouwheer van het kasteel te Leerdam geweest zijn. De naam komt terug in de Rijkskroniek. Melis Stoke vermeldt de borgstelling van Pelgrim en Herbaren van der Lede die door hen toegekend zijn bij de verzoening in 1285 tussen Floris V en de heren van Amstel. De Amsterdamse historicus Wagenaar beweert zelfs dat Jan en Pelgrim van der Lede met anderen als gevolg van de omgeslagen boot in de Lek in 1304 zijn verdrongen.⁵ De jaartallen verschillen aanzienlijk. In de beschrijving van de familie van Arkel in *Merkwaardige kastelen* wordt het ook niet onmogelijk geacht dat Pelgrim een jongere broer was van Jan heer van der Lede, die met hem op de vlucht verdrong en er zouden ook nakomelingen bestaan die ook de naam van der Lede weer dragen, terwijl nu aangenomen wordt dat na Herbaren II van der Lede de naam in van Arkel veranderde.⁶

De conclusie is dat Pelgrim behoorde tot de belangrijke Arkel tak en zo tot de machtige adel. Zonder houvast van een schema is de genealogie nauwelijks te volgen. Daarom wordt ter afsluiting verwezen naar een schema waarin de voornaamste familietakken zijn weergegeven op blz. 33 van de SHOH-Nieuwsbrief 2020.

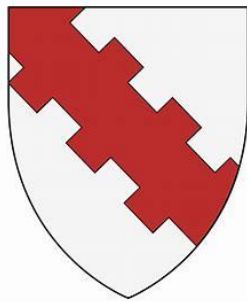
Afbeelding 8 Het kasteel lag aan de zuidkant van Leerdam en is gebouwd door Pelgrim na de dood van Jan van der Lede in 1304 werd het kasteel eigendom onder de familienaam van de heren van Arkel.

Achter Peregryn van Lederdam met de banier van Utrecht rijden de heren IJsselstein en van Zuylen gevolgd door hun schildknapen Herbaren III van Leede en Zweder van Rheede. Zij dragen geen duidelijke wapenschilden.

De zo bekende dwarsbalken uitbeeldende een stormladder ontbreken bij Herbaren van der Leede. Verondersteld wordt dat het definitieve wapen van de Arkels is afgeleid van de op de afbeelding weergegeven dwarse ladder.

⁵ Het geslacht Arkel is vermeerderd met het geslacht van der Lede, van den Berge Liesveldt, Noordeloos en Heukelom-Asperen.

1.3.4. Arnout (Arnold), heer van IJsselstein

Amstel

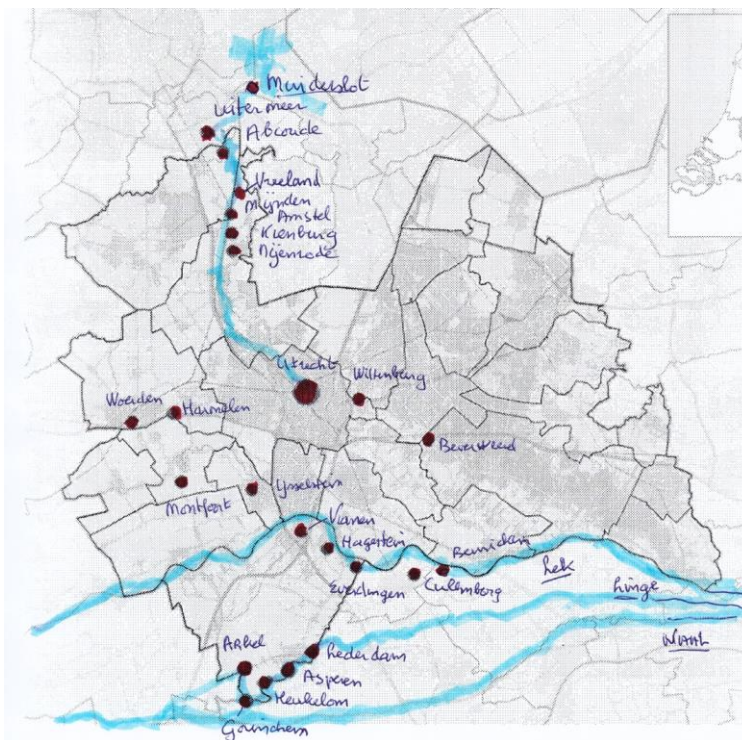

IJsselstein

Mijnden

De regio Utrecht met Het Gooi en Amstel is vertegenwoordigd door Arnout (Arnold), heer van IJsselstein. Hij is duidelijk zichtbaar (zie 1.C.3.) met het familiewapen. Hetzelfde geldt voor (zie volgende paragraaf) Zweder van Zuylen.

De afkomst van de Amstels en de IJsselsteins is te herleiden met Gijsbrecht III (1200-1252). Deze huwde de dochter van Albert van Cuijk, burggraaf van Utrecht. Hun vier kinderen zijn:

- a. Gijsbrecht IV van Amstel, hij huwt Johanna de dochter van Jan II van der Lede. Uit dit huwelijk wordt zoon Jan I van Amstel geboren. Er is mogelijk een andere afstamming want volgens ter Gouw huwde hij Badeloch van Woerden.
- b. Willem van Amstel (1235-1293), Proost van de St. Jan te Utrecht.
- c. Elizabeth (of Badeloch?) van Amstel huwt Herman IV van Woerden (1240-1297). Volgens Groebe was zij in 1290 een non in het Wittevrouwenklooster in Utrecht

d. Arnold/Arnoud van Amstel (1240-1291) IJsselstein, hij huwt Johanna N. Hun zonen zijn Gijsbrecht van IJsselstein en Arnold van Benschop.

Zij bouwden het kasteel IJsselstein voor 1144. Na de moord op Floris werd het kasteel in 1297 een jaar lang belegerd. Het kasteel van de Amstels van Mijnden in het Gooi werd door Egidius van Mijnden in 1227 gesticht. Na de moord is het kasteel Mijnden verwoest.

1.3.5. Zweder van Zuylen

Zweder van Zuylen (1250-1304) is de zoon van Steven IV van Zuylen en Hadewich van Wiltenburg. Hij is ridder en vazal van Jan van Nassau, bisschop van Utrecht en is afgebeeld gezeten te paard. Op het paard zijn de zuilen van het wapen te zien. In het wapen van Vianen en Culemborg zijn ook drie zuilen van de stamfamilie weergegeven. Het voorvaderlijke geslacht Beusichem heeft geen zuilen in het wapen. De nakomeling Huibert van Culemborg rijdt als laatste ridder in de stoet en hij toont wel de zuilen.

In 1283 sterft Steven van Wiltenburg; hij is de vader van Zweder. Na die tijd verblijft Zweder vaak bij zijn moeder op het kasteel Wiltenburg (bij Wassenaar) en noemt zich daarom ook vaak Zweder van Wiltenburg. Uiteindelijk wordt in 1290 de bisschop Jan van Nassau afgezet en Zweder richt zich op Holland. Een jaar later wordt Jan van Sierck de nieuwe bisschop, maar die wordt in 1296 overgeplaatst. Hierna komt weer een nieuwe bisschop: Willem Berthout. Hij is een krachtig persoon, want hij laat alle Hollandsgezindten uit Utrecht zetten. Zweder verlaat ook de stad Utrecht en gaat op Beverweerd wonen. Na het overlijden van zijn vrouw Hillegonda, wordt Zweder echter door de bisschop niet beleend met Beverweerd, maar wel een familielid van zijn vrouw: Nicolaas van de Velde. (De locatie Beverweerd is gelegen tussen Nieuwegein en Doorn). Wel wordt hij naast het kasteel beleend met 40 morgen grond. Zweder kan wel op het kasteel wonen tot zijn dood in 1304. De 2e vrouw van Zweder, Bertha van Brakel, die zich na de dood van haar man, Bertha van Zuylen van Beverweerd noemt, hertrouwt met Gijsbrecht van Ruwiel.

Steeds blijft de familie Van de Velde leenheer van Beverweerd. Na de dood van Nicolaas, wordt zijn zoon Gerrit van de Velde op 6 mei 1307 leenheer. Bertha en Gijsbert krijgen een dochter Machteld. Zij trouwde met Otto van IJsselstein. Als Otto in 1354 sterft, hertrouwt ze met Zweder van Vianen. Hiermee komt Beverweerd tot 1502 in het geslacht van Vianen.

Het 13^e eeuwse slot Zuylen, ontstaan in 1250, vormt een donjon met zaalhuis. Het is tijdens de Hoekse en Kabeljauwse twisten volledig verwoest. Het huidige slot Zuylen stamt uit de 18^e eeuw.

1.3.6. Herbaren III van Leede

Dan volgen (zie nog steeds 1.C.3.) twee schildknapen. Ten eerste Herbaren III van Leede (1272-1293), ambachtsheer van Haastrecht, de Vlist en Cabauw dat in 1281 is verkocht.⁷ Hij wordt algemeen beschouwd als de voorvader van het geslacht van Arkel. (Jan Herbaren I van Arkel is de eerste zoon van Herbaren II en Alveradis van Heusden of Mabelia van Cuijck. De namen zijn niet duidelijk bewaard gebleven. Herbaren van den Berghe is de broer van Jan I van Arkel. De heerlijkheid Arkel kende Noordeloos, Bergambacht, Heukelom, Hoog Blokland, Slingeland, Stolwijk en willige Langerak. (Groot

⁷ Janse 265 wapen Leede gekanteelde dwarsbalken.

Abbas Krimpenerwaard dat wordt uitgebreid naar de Betuwe met de steden rond de Linge, in het zuiden de Merwede en tot in het noorden met Everdingen)

1.3.7. Zweder van Rheede

Zweder an Rheede (mogelijk Zeger Danielsz. (Zweder) van Riede is de stichter van kasteel Crayenstein, een kasteel van Sleydrecht, Crayenstein is in de Grote Waard gelegen tegenover het huidige Sliedrecht. Het staat aan de uitmonding van de Waal en Lek in een nat gebied dat zeer gevoelig is voor stormvloed. Het gebied ontstond door een aangelegde ringdijk met de afdamming van de vestingstad Heusden en Maasdam. Met de Dordrechtse Waard Land van Altena ontstond een groot gebied. De afbeeldingen tonen de omvang.

De Riedes waren heer van de Riederwaard, IJsselmonde Barendrecht, Carniesse en Pendrecht. Er bestaan familiebanden met het geslacht van Merwede, met lenen in Voorne en Putten. Jan van der Merwede (1250- 1307) zoon van Godschalck en Mabelia van Arkel van der Lede hebben grote heerlijkheden in het Land van Altena. Jan neemt de naam Muylwijck aan naar de Ridderhofstede in het Land van Altena.

In de regio Grote Waard ten noorden van Brabant ontstaan lenen van de families Riede, Putten Strijen, Heusden, Horne en Altena. Ten westen vormt zich Voorne en de Hoekse Waard.

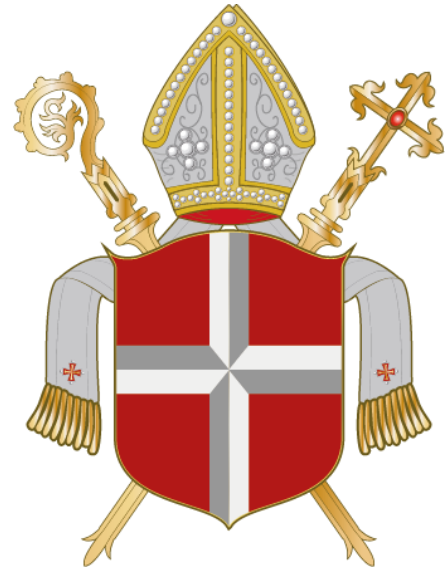
1.3.8. Jan II van Nassau, bisschop van Utrecht

Jan II van Nassau is een omstreden bisschop “elect”, in functie van 1267-1290 in het Sticht. Jan is nooit priester geworden maar werd onder invloed van de Gelderse graaf Otto II voor het ambt gekozen.

Floris kon hem op diverse manieren bewerken, omdat de bisschop onevenwichtig als hij was telkens de verkeerde partijen koos. Door zijn voortdurend geldtekort kon hij zich met moeite handhaven en moest overal lenen. Zo leent hij onder meer bij zijn ministeriaal Gijsbrecht van Amstel.

Utrecht werd geteisterd door invallende bendes waardoor de in nood verkerende bisschop zijn land met huurlegers moest verdedigen. Gijsbrecht vraagt voor zijn steun als onderpand het bisschoppelijke kasteel Vredeland. Maar dit is niet de enige financiële zorg. De bisschop wordt door Gijsbrecht sterk tegengewerkt door zijn ingestelde tolheffing op de Vecht. Jan II van Nassau smeekt na enige tijd Floris om hulp en die verovert Vredeland voor hem en ontnemt Gijsbrecht zijn leen Amstelland in 1280. De broers Arnoud en Gijsbrecht worden na een strijd gevangen gezet, een gevangenschap die tot 1285 zal duren.

Floris V had voor het Sticht een bisschop nodig die hij volledig naar zijn hand kon zetten en door hem met het herwinnen van zijn eigendom te helpen en hem veel geld te lenen was de bisschop weerloos in zijn macht.

Tijdens de plechtigheid van de Investituur van de Orde van St. Jacob leggen de ridders de eed van trouw af op het evangelieboek in handen van de bisschop en ontvangen daarna de vergulde halsketen bestaande uit vijf schelpen waaronder een afbeelding van St. Jacobus hangt, anderhalve mark zilver wegende.

1.3.9. Acht geestelijken die achter de bisschop lopen

Op deze pontificale afbeelding heeft de bisschop acht geestelijke volgers waaronder Theodorus van Hoorne. Er bestond van (1265-1304) een domproost van Utrecht, Munster en Luik met de naam Dirk van Horne.⁸

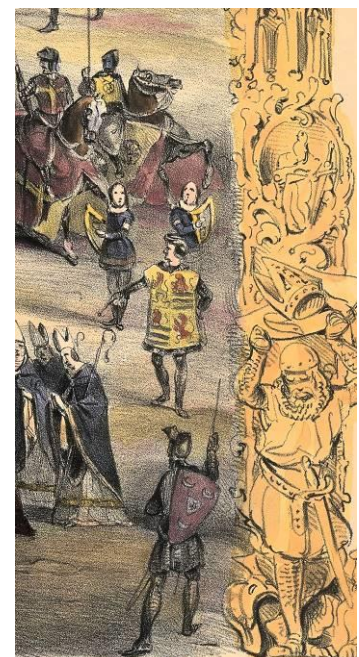
a. Huibert van Amersfoort van Stoutenberg (1260-1299)

b. Stephanus van Beusichem, volgens genealogie online (1200-1255) zijn de ouders Hubert van Beusichem en Vianen (1170-1213), een proost en domdeken van Utrecht en Johanna Sweersdr. van Zuylen–Anholt (1175-1226).

c. Stephanus is gehuwd met Ava van Zuylen Anholt. Hun kinderen zijn Allardus van Beusichem, Steven van Beusichem † 1294 daarnaast zijn er nog 4 kinderen

d Johan van Turnhout

e. Colinus van Steen (Steyn?)

⁸ Wikipedia zevende generatie Horne

f. Arlandus Maarsen

g. Huibert van Buidel - Hubert van Budel, priester bisdom Luik 14^e eeuw klerk van bisschop Jan van Diest van Utrecht

h. Joan de Kleine. Van deze laatste geestelijken zijn geen achtergronden bekend.

De stoet wordt tenslotte begrensd door een man met een schild met drie halve manen en een centraal wapen. Tot welke familie hoort hij? Hieronder een overzicht van de halve manen in het schild van Wassenaar.

a. Duivenvoorde

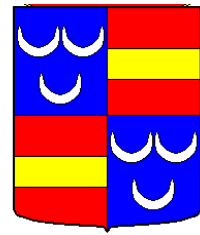
b. Polanen

c. Santhorst

d. Groeneveld

e. Wassenaar

1.3.10. Jan Paypaert, cnap, wapenkoning van Holland en Zeeland

Achter de laatste geestelijke (zie nog steeds 1.C.8.) loopt Jan Paypaert, cnap, de wapenkoning van Holland en Zeeland. Een wapenkoning staat boven de heraut en de leerling heraut (ook persevant genoemd). De wapenkoning stelt de wapenschilden vast en verleent toestemming tot het dragen van het schild. Gekleed in de ceremonie draagt hij de tabberd gekleurd met de onderscheidingstekens van het wapen van zijn meester en soms draagt hij een kroon of baret met een staf van leidsman. De wapenkoning heeft de wapens van de ridders van St. Jacob in ontvangst genomen en deze zijn opgeborgen in de grote zaal van het grafelijk slot.

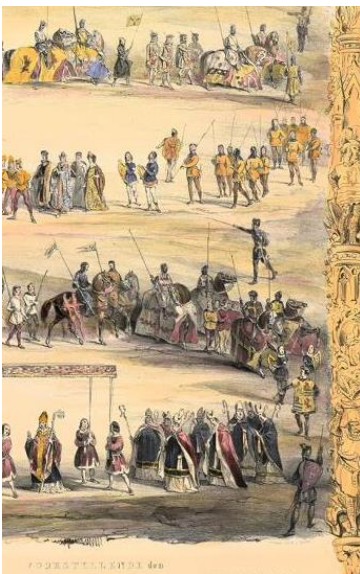
Afbeeldingen 9 en 10. Het wapen van Lynden naar Butkens en de munt met de naam van de eigenaar, uitgegeven in 1845.⁹

⁹ Annales de la maison de Lynden 88, Maskerade munt voor de deelnemers van LSC 'Virtus Concordia Vitus'

1.3.11. Dirk van Lynden en ter Lee (Ridder Sint Jacob)

Dirk van Leynden en ter Lee is te zien als ridder te paard. Hij is een Gelders ridder uit de Betuwe (Buren en Lienden), gehuwd met Agnes van Herlaer. Butkens heeft het geslacht van Lynden uitvoerig gedocumenteerd. LYNDEN (DIRK II VAN), heer van Lynden, Leede, Oudenweert, Ommeren, enz., ridder van de orde van de graven van Holland, zoon van Dirk Ivan Lynden en van Margaretha van Randenrode. Nadat enige muitelingen van het Sticht van Utrecht en omliggende landen, wier doel het was om de edelen uit het land te jagen, onder meer het kasteel ter Leede en het dorp van Lynden in 1268 verbrand en geplunderd hadden, heeft hij twee jaren daarna, met vele andere voornamen edelen en ridders, de stad Utrecht helpen in te nemen en zo de muitelingen kunnen verjagen. Tweemaal, in 1272 en 1282, ondernam hij met graaf Floris V een veldtocht tegen de Friezen. Ook was hij in 1287 een der medestanders van den Utrechtse bisschop Jan van Strik. Dit was in de oorlog tegen Gijsbrecht van Amstel en Herman van Woerden, wegens de verlossing der sloten Vredelandt en Montfoort, die destijds aan hem verpand waren. In deze oorlog werd hij gevangen, doch door Costyn, heer van Renesse, die wegens graaf Floris de bisschop te hulp gekomen was, werd hij weer verlost. Hij stierf in 1300, is dan 50 jaar en werd in de abdij van St. Paulus te Utrecht begraven. Zijn vrouw Agnes van Herlaer, een dochter van den heer van Ameide, staatjuffer van Elizabeth van Brunswijk, weduwe van koning Willem II, schonk hem zeven kinderen.¹⁰

Zie van Spaen, t.a.p. bl. 241

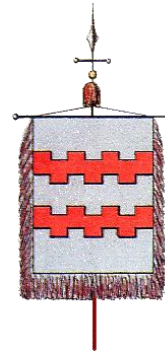
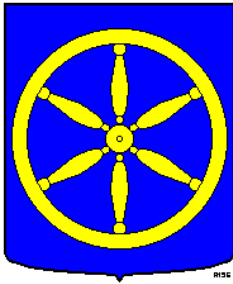
Hierna volgen in de optocht een zestal ridders, namelijk Lynden, Heusden, Arkel, Vianen, Oegstgeest en Voeste. Dirk van Lynden en Jan VII van Heusden worden gevolgd door vier pages. Daar achter Jan van Arkel en Hugo van Vianen en schildknapen. Dirk draagt het gouden kruis, Heusden het rad, Vianen de zuilen en Arkel de stormladder.

Het land van Arkel heeft zich rondom de burcht van Gorinchem sterk uitgebreid. De familie bestaat uit vier grote takken, van der Leede, Noordeloos, Berghe Liesveldt en Arkel Heukelom Asperen.

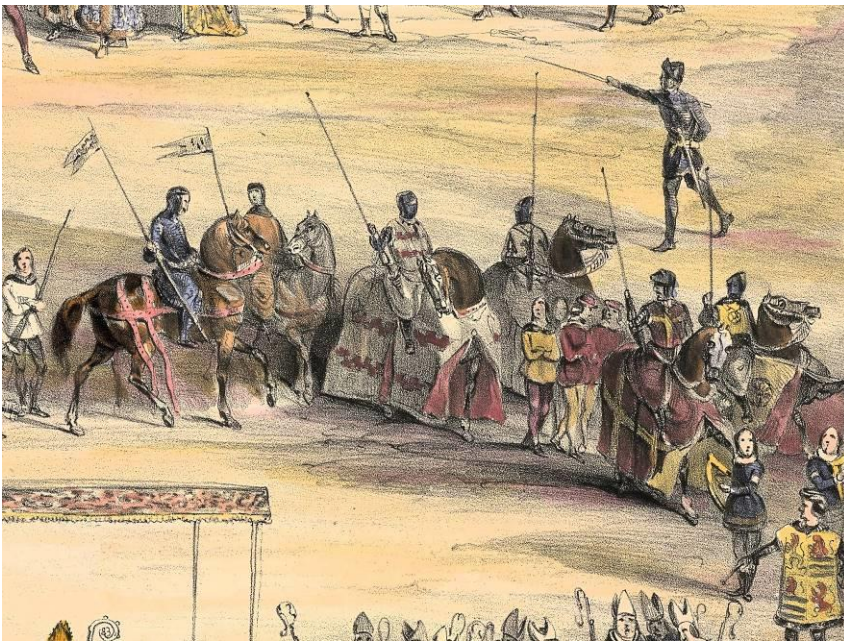
In de loop der tijd zal de gehele Alblasserwaard met delen van de Betuwe onder hun leen komen. De familie draagt hun bezit als leen aan de graaf Floris V op. De rijke familie koopt veel land op en door huwelijken en erfenissen ontstaan van grote gebieden. De gebieden van der Leede en Leerdam Asperen Heukelom, in het noorden de Krimpener – Lopikerwaard, Alblasserwaard, verspreide goederen in de Grote Waard en Delfland, er zijn verspreide gebieden in het Sticht, in Gelre en het Land van Mechelen. Tot de verbeuring in 1401, van 10.700 ha. en de vele burchten en huizen.¹¹ Jan van Arkel kan gezien worden naast Dirk van Brederode als de grootste vertrouwelingen van graaf Floris V.

¹⁰ Biografisch woordenboek der Nederlanden van der Aa deel II

¹¹ Waale 51-61 de exacte gebieden zijn niet te achterhalen.

Afbeeldingen 11 en 12. Wapens Arkel en Oudheusden

1.3.12. Jan VII, heer van Heusden (Ridder Sint Jacob)

Dirk van Lynden draagt op zijn borst een kruis

Jan VII heer van Heusden naast hem.

Heer Jan VII van Heusden is de zoon van Jan VI en N.N. van Loo. Hij nam met de misnoegde edelen deel aan de samenzwering tegen graaf Floris V, die bij zijn dochter Anna een bastaard verwekte, genoemd Witte.

Hij werd de eerste heer van Haamstede in Zeeland. Andere bronnen geven Agnes van der Sluys als moeder aan.

Van Van Heusden ontvangt hij als leen na een belegering door hertog Jan van Brabant en toont hem leenhulde. Jan is kruisridder en een dapper strijder. Hij trok met vele ridders wonende aan de Rijn naar het Heilige Land en streed aan de zijde van Jan I, hertog van Brabant in de Slag bij Woeringen.¹²

In 1296 laat hij zich bepraten om Floris V om te brengen. De redenen zijn mogelijk de afname van het onderleen door Dirk van Kleef en de door Floris verwekte bastaard kleinzoon. Hij verzoende zich door bemiddeling van de hertog van Brabant met graaf Jan II van Holland en Henegouwen en stierf in 1303. Hij wisdt eerder aan vervolging van de moordenaars te ontsnappen en kon aan het hof terugkeren, evenals de ook verdacht bevonden Brederode en Van Renesse.

In 1288 vecht hij mee in de slag bij Woeringen¹³. Het land van Heusden is een onderleen van Dirk van Kleef. Hij vermaakt het zonder overleg met Jan, het leen over aan de graaf

¹² Slag bij Woeringen 1288: de strijd van Jan I van Brabant tegen Reinoud van Geldre. Cuijck, Arkel en Van Heusden steunden Brabant, evenals Willem II van Horne.

¹³ Woeringen in het Heilige Roomse Rijk beroemd vanwege de gevoerde veldslag in 1288.

van Holland. Toch blijft het een familie van aanzien. Zijn dochter Sophia trouwt met Willem van Horne. Zijn zoon Dirk V trouwde Margaretha van Cuijck. De gebieden Cuijck Heusden en Kleef liggen bij elkaar en vormen een machtig gebied in het oosten en zuiden. Hier ontstaan grote familie banden. Zie de kaart van Heusden en Altena.¹⁴

Teisterband was in de middeleeuwen een gouw of graafschap van Vlaardingen tot Tiel, begrensd door de rivieren Lek, Maas, Waal en Hollandse IJssel. De huidige Neder-Betuwe maakte er deel van uit, maar ook plaatsen als Vianen, Culemborg, Batenburg en Geldermalsen. Tiel was de belangrijkste stad van het gebied en economisch strategisch gelegen. De historische landen van Altena, Arkel, Buren, Heusden en Vianen maakten er deel van uit.

De eerste vermelding van *Heusden* dateert uit 722, als *Hunsata Super fluvium Mosam*. In 839 zou de plaats door de Noormannen verwoest zijn. Vermoedelijk ging het hierbij niet om de stad Heusden zoals we die tegenwoordig kennen, die is van later datum. Het zou om een plaats kunnen gaan overeenkomstig met het huidige Oudheusden, dat vroeger aan de toenmalige loop van de Maas gelegen was.

Het Kasteel *Nieuwenroy* in Heusden dateert uit de 12e eeuw evenals de parochiekerk. In de buurt van dit kasteel ontwikkelde Oudheusden zich met de heerlijkheden Elshout en Hulten. Heusden lag op de strategische grens tussen het hertogdom Brabant, het graafschap Holland en het hertogdom Gelre, terwijl ook het graafschap Kleef er aanvankelijk rechten bezat. Hierdoor was de politieke situatie van Heusden onduidelijk. Zo werd Heusden in 1279 ingenomen door hertog Jan I van Brabant en dit wordt als het begin van de Brabantse invloed beschouwd, hoewel er al eerder schermutselingen waren tussen de drie machtsblokken.¹⁵

1.3.13 Jan IX van Arkel (Jan II) (Ridder Sint Jacob)

Jan IX van Arkel (Jan II) (1260/1270-1297) is als ridder vermeld in 1281, hij is door Floris V verheven. Jan heeft zitting in de raad van Floris V van 1290-1297. Na de dood van Floris is hij tijdelijk landbestuurder. Helaas komt hij om bij de Slag van Vronen. Lange tijd bewoont hij de burcht in Gorinchem die van de graaf van Bentheim gekocht was. De heer van Arkel is duidelijk genoemd als Jacobsridder. Jan is een rijk edelman door het eigendom van grote gebieden in Teisterbant. Floris leende in 1292 12.000 Hollandse ponden van Jan van Arkel, Richoud van Noordeloos en Lambrecht de Vriese.

Die cronycke van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslant (Divisiiekroniek) 1517 geeft de volgende beschrijving.

Die cronycke van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslant, met die cronike der biscoppen van Utrecht (Divisiiekroniek), 2011 dat dorpe van Arkel een cleyn casteelken op een plaetse

Brabant en van Loon vochten tegen Gelre Luxemburg en Limburg zij werden aan beide zijden gesteund door vrijstaten en vechtlustige ridders.

¹⁴ Goudhoeven, *Chron. v. Holl.*, bl. 145, 340; Balen, *Beschr. v. Dordr.*, bl. 720, 725, 726; Oudenhoven, *Beschr. v. Heusen* blz. 37; van Wijn op Wagenaar, *Vad Hist.*, D III, bl. 42 *Rijmkronijk* van Jan van Heelu (uitgv. Willems), bl. 341.

¹⁵ Overname John Ooms Heren van Heusden.

genoemt Wolfare, toebehorende here Jan, den IX here van Arkel. By welcke burch doe woenden sommighe visschers. Want die rivier van der Merwen begon Gorrekens, waervan dat die stede van Gorrekom, mer nu Gorichom gehieten wert. Ende dese here Jan geboet alle denselver kercken van Gorichom. Ende here Jan dede dese stede al omme bemuren mit hogen dijken, toornen, ende tijmmerde daerin een groot starck casteel, dat men hiete de burch oft palaijs van Arkel,

Van die strijt in Cortrijc tusscen die Fransoysen ende Vlamingen. Dat IX capitel. Desselven jaers is here Huye Butterman van Arkel, ridder, een man van groter statueren, vroem ende starck, geliken, ende dat voervechten hebben. Ende dijergeliken here Jan van Renes, een cluec ende behendich man van dese Jan was grave Jans outste soen van Henegouwen, van Hollant, ende Zeelant; in die derde bataelge gecomen op here Johan van Arkel, sinen neve.

De gebieden in Zuid-Utrecht en Gelderland werden bewoond door de volgende edelen.

1.3.14 Hugo van Vianen (Ridder Sint Jacob)

Hugo van Vianen vocht met Dirk van Lynden tegen Amstel en Van Woerden in 1287. Ook hij wordt beloond als Jacobsridder.

De eerste heer van Vianen was Hubert van Beusichem heer van Culemborg (Gld.). Hugo van Vianen (van Beusichem) is vermoedelijk in 1255 geboren en overleden in 1318 in Kortrijk. Zijn vader was Ridder Zweder I van Vianen 1248-1284, Maarschalk van de Utrechtse bisschop, heer van Bosichem. Hugo huwde Agnes Uiten Goye van Langerak (1265-1318). Haar vader was Walter Uten Goye heer van Langerak en Hagestein. Het familie wapen van de Langeraks bestaat uit een geel schild met een rode klimmende leeuw en soms met blauwe tong en nagels. Met de barensteel wordt een afstamming van de Brederodes vermoed.

Afbeelding 13. Zegel Vianen.

De heren van Beusichem van Vianen woonden op de Bol, de naam van een ronde burcht. Hun domein is het grensgebied van Zuid Utrecht – Gelderland. Culemborg en Vianen zijn gelegen aan de Lek.

Van Arkel en Vianen worden gevolgd door de schildknapen te paard, Willem van Oegstgeest en Zweder van Voeste

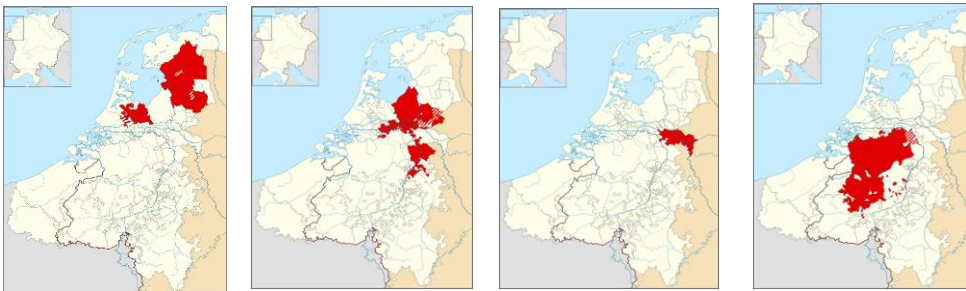
1.3.15. Willem van Oegstgeest

Willem van Oestgeest heeft vermoedelijk in een ringvormig kasteel in Oegstgeest geleefd en het is goed mogelijk dat het Oude Hof daar onderdeel van was. (De ambachtsheer is genoemd in de periode 1285-1312). Zijn ouders waren Dirk van Oegstgeest en daarna in een tweede huwelijk stiefvader Dirk van Cuijck (1242-1253).

Hij huwde met Christina burggravin van Leiden die het goed van Oegstgeest in haar huwelijk meebracht.¹⁶ In de historie komt ook een andere naam voor. Is hier bedoeld de Willem van Oegstgeest (1263-1320) zoon van Aleid van Oegstgeest en Ghisekijn van Ammers? Willem nam de naam van zijn moeder over. Genealogisch was hij ook bloedverwant van Dirk van Brederode.¹⁷ Zo blijkt dat naar Willem van Oegstgeest op twee manieren wordt verwezen. De eerste is vermoedelijk de juiste en hoog adellijke. Janse geeft het uitsterven in de mannelijke lijn aan in 1312 en in de stamboom van vader Dirk burggraaf van Leiden (1240-1253) wordt Willem vermeld.¹⁸

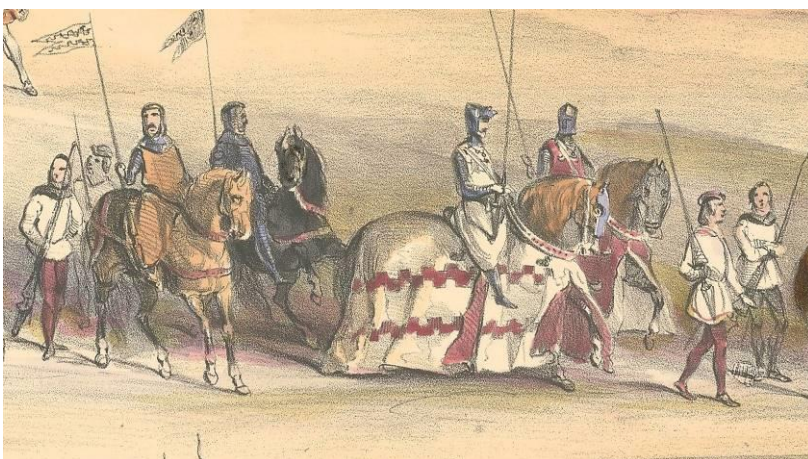
1.3.16. Zweder van Voeste

Zweder van Voeste is vermoedelijk bedoeld als telg van de familie van Voorst. De ridders bewoonden het kasteel Westenholte dat gelegen is op de weg van Zwolle naar Kampen, gelegen in Salland destijds behorende tot het Oversticht. Zij kwamen in 1224 in opstand tegen de bisschop van Utrecht Otto von Lippe. Deze actie liep slecht af en als straf werd hun kasteel verwoest. De hoofdburcht werd daarna herbouwd en was door versterkte muren goed verdedigbaar. Door hun militante gedrag ontstond er veel onrust in de regio. Zij konden ver gaan omdat zij beschermd werden door de hertog van Gelre.

Afbeelding 14. *Het Sticht, Gelre, Kleef en Brabant, de landen van t bisschop, graven en hertog.*

1.3.17. Otto II van Asperen en Acquoy (Ridder Sint Jacob)

¹⁶ (bron Vereniging Oud Oegstgeest extra nummer no.13, 20 februari 2001).

¹⁷ Keijzer Borgen van Renesse en Brederode, 20.

¹⁸ Janse 141,279.

Otto II van Asperen en Acquoy (1265-1345). De heer van Asperen en Hagestein. Het gebied Acquoy ligt in de westelijke Betuwe met daar omheen Asperen en Leerdam. Hij is de zoon van Otto I, die aan Jan van Arkel (als jongste zoon) Asperen naliet in zijn huwelijk met Agatha Gijsbertsdr. van der Lecke.

Als huwelijkspartner wordt Aleida van Avesnes gekozen. Deze Aleida moet niet verward worden met Aleid van Holland, dochter van Floris IV. Met haar kreeg hij vier zoons. In de oorkonden wordt hij genoemd als bemiddelaar tussen Gelre en zijn zoon. Otto doet mede uitspraak over het stapelrecht van Dordrecht. Van Asperen is een trouw dienaar van het gravenhuis, zo overleed hij in 1345 in de slag bij Warms tegen de Friezen. Op de afbeelding draagt hij duidelijk het wapen van Arkel. Met de jaartallen past hij echter niet in de optocht van 1279. Aleida d' Avesnes heeft een andere achtergrond. Haar naam Avensnes droeg zij vanwege haar geboorteplaats Avesne-Sur-Helpe (noord Calais) en zij was de dochter of mogelijk maîtresse van Gwijde van Avesnes, bisschop van Utrecht, de zoon van Jan I van Avesnes en Aleid van Holland. Officieel is Otto ook nog heer van Vuuren van Lingestein en tot 1329 van Acquoy. Otto verkeerde in de hoogste kringen van het grafelijk hof.

1.3.18. Jacob van Wassenaar (Ridder Sint Jacob)

Jacob van Wassenaar is de broer van Dirk van Wassenaar. Er zijn weinig beschrijvingen van hem behalve in de werken van baron van Lynden en Henri Obreen.¹⁹ Hij in 1292 bij de inkomst van Jan van Avesnes aanwezig. Een eerder geboren Jacob van Wassenaar is met velen gesneuveld in de slag bij Vronen in 1248. Zijn broer Dirk van Wassenaar was gehuwd met Bertha van Cuijck een dochter uit een machtig geslacht in Brabant.

1.3.19. Amelis van Muiden (Muyden?), schildknaap

Amelis van Muiden bezat in de Nes goed en woning. Dit is in het gebied van de Vecht dat een meander heeft. Amelis (Melis) van Mijnden is geboren in 1253-1317 en heeft als grootvader Egidius van Amstel Mijnden de broer van Gijsbrecht II. Zijn vader was Willem van Amstel Mijnden geboren in 1215, hij kreeg slecht een zoon de genoemde Amelis. In 1227 bouwde Egidius van Amstel het kasteel Mijnden. Zijn nakomelingen noemden zich Amstel Mijnden en later als veiligheid na de moord op Floris Mijnden. Het kasteel werd leen van Holland, maar werd door haat jegens de familie verwoest. De beruchte Amstels namen ook lang de naam Mijnden aan.

1.3.20. Wouter van Gooyen, schildknaap

Wouter van Gooyen is Wouter III Uten Goye, zoon van Wouter II Uten Goye en Alverade Wouter van Gooyen is Wouter III Uten Goye van Arkel (Ambachtsheer van Langerak en Hagestein). Een rak is een recht stuk in de rivier, Langerak is een lang recht stuk in de Lek met de aangrenzende polder. In 1253 werd een kasteel gebouwd dat tot halverwege de 19^e eeuw heeft bestaan. Wouter II is heer van Hagestein en leenheer van Langerak. Wouter III is gehuwd met N.N. van Merwede en hun dochter is Alverade van Langerak (1285-1342). Hij is heer van Hagestein (dit is een leen van graaf Otto II van Gelre) en is

¹⁹ Obreen het geslacht Wassenaar 17.

ook leenheer van Langerak.²⁰ Langerak gaat door erfenis over naar de Arkels. Jan V van Arkel (1362- 1428) neemt dan Hagestein van de hertog van Gelre over.

Overzicht van de familiebanden.

-Herbaren II van der Lede Arkel huwt Agnies van Brederode (Het is de dochter van Dirk van Teylingen). De kinderen zijn:

- Hun dochter is Alverade van Arkel (1225-1288) zij huwt Wouter II Uten Goye. Zij krijgen drie kinderen.

- De zoon Wouter II is Wouter III Uten Goye (1260-1310) hij huwt N.N. (Agniese ? van Merwede. Zijn broer is Gijsbrecht van Uten Goye en zijn zuster heet Agnies van Langerak Uten Goye.

-Hun dochter is Alverade van Langerak (1285-1342).

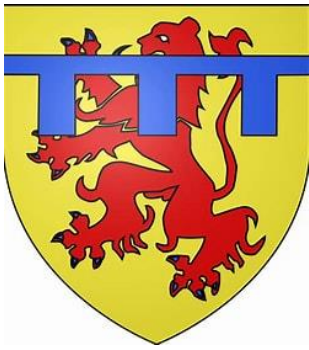
1.3.21. De buitenlandse gasten: de gezanten uit Schotland, het Duitse Rijk (Saxen), Keulen en Kleef.

Hier zijn afgebeeld knape Poppelein von Ellerbach, knape Gott von Hottenlerch, heer Godevaert van Boïchholt, de graaf Dirk van Kleef, twee schildknepen, de ambachtsheren Langerak en Molenaar- Dirck heer van Brederode,- Gijsbrecht heer van Amstel.

²⁰ John Ooms Uten Goye provincie Utrecht.

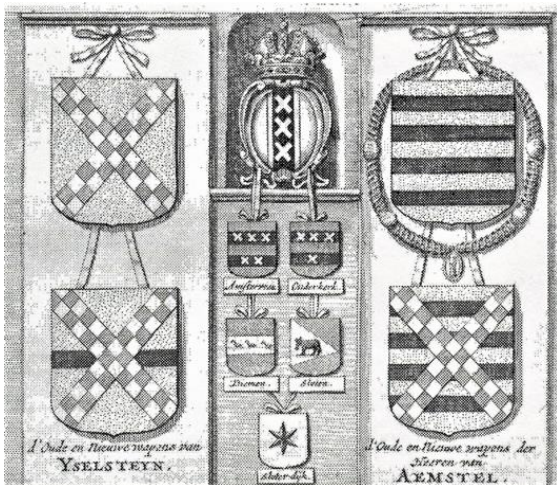
1.3.22. Ridder Dirk II van Brederode (Ridder Sint Jacob)

Ridder Dirk II van Brederode bewijst zich als een groot veldheer tegen de opstandige Friezen in de veldslagen van 1272, 1282 en 1287. In 1282 vindt hij het verborgen lichaam van rooms-koning Willem II in Hoogwoud. Hij wordt aangesteld als baljuw van Kennemerland. Hij is ook aanwezig bij de inkomst van Jan van Avesnes in 1292. Maria van der Lecke dochter van Hendrik II van der Lecke. (Onder Gouda ligt Leckerland en gebied Ouwerkerk. Dit gebied geduid als heerlijkheid was gelegen tussen de Hollandse IJssel en de Lek aan de zuidzijde met een kasteel op de hoge Schonenberger heuvel. (Zie ook de beschrijving van Jan van der

Leck als opperstalmeester blz. 29). Brederode werd *de Goedertiere* genoemd vanwege zijn rechtskundig inzicht en de zorg voor zijn onderdanen. De Brederodes behoren tot de hoogste adel, door hun huwelijken met onder meer Teylingen en Voorne. Dirk sterft in 1318 te Reims onderweg naar Rome voor een bedevaart. Het wapen toont de barensteel. Aldus gebruikt wordt aangenomen, dat dit verwijst naar afstamming van de graven van Holland. Het slot Brederode is bij Santpoort gelegen en is nog steeds als ruïne te zien.

1.3.23. Gijsbrecht van Amstel (Ridder Sint Jacob)

Gijsbrecht was een rebelse ministeriaal, met Utrechtse lenen, afkomstig uit een oud geslacht. Hij werd een grote tegenpool van Floris V en de bisschop van Utrecht. De familie trok gezamenlijk op in oorlog tegen hun leenheer. Het is zeer aannemelijk dat Floris Gijsbrecht om politieke redenen met een ridderorde aan zich bond, toen na het ontslag uit de gevangenis na vijf jaar in 1285 was een verzoening ontstaan. Dit verklaart de opname in de Orde van Sint Jacob in Holland. De Amstels bezaten het Utrechts leen van Amstelland, Muiden, Weesp, Diemen en Naardingerland en een slot Amstel. Er zijn familiebanden met Uten Goye, IJsselstein, van

Zuylen, Oegstgeest en van Cuijck. In 1291 dwingt Floris Gijsbrecht afstand te doen van het landgoed ook Naerdinkland geheten (Laren). De spanning groeit weer na 1290 of was nooit weg.

De schildknappen zijn:

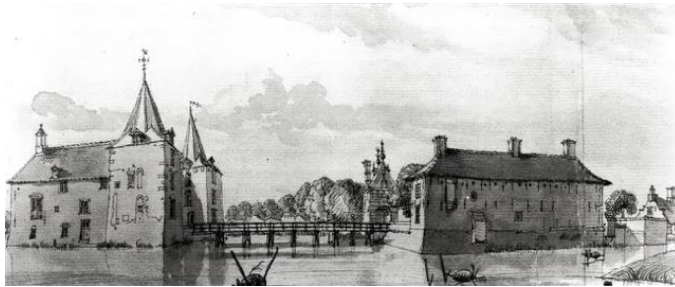
1.3. 24. Gijsbrecht van Langerak

De naam Langerak (een polder in de Alblasserwaard) wordt in familie genealogie omschreven in de periode (1290- ca.1330).²¹ Het stadje Nieuwpoort kende twee heren, Arnoud van Liesveld en Gijsbrecht/Gijsbert van Langerak, zonen van de vaders de ridders Herbaren van den Berg en Wouter van Langerak †1298 of 1311. In 1285 wordt de vrijheid van de burgers van Nieuwpoort nogmaals bevestigd.²²

²¹ www.geni.com/people/Gijsbrecht-III-van-Langerak/

²² De Keijzer (van Langerak uit Teylingen)

Deze Gijsbrecht is de zoon van Wouter II Uten Goye van Langerak en Alverade van Arkel. Hij wordt heer van Langerak met de naam Gijsbrecht III van Langerak II. – Met deze jaartallen past hij niet– in de tocht van 1290/1279. Een genealogie van Knijp toont de jaartallen van Gijsbrecht (1252-1316) deze passen beter in de maskerade. John Ooms vermeldt deze Gijsbrecht niet, wel uitsluitend een Uten Goye in de Floris V tijd.²³ Langerak loopt van Nieuwpoort tot Tienhoven aan de Lek met een slot. Eerder is ridder Wouter II heer van Langerak en Hagestein beschreven (1240-1281). Zijn zoon Wouter III is broer van Gijsbrecht Uten Goye, hij loopt als schildknaap in de stoet mee. Een rak is een recht stuk in de Lek gebruikt als aanlegplaats. Het wapen van Langerak is een rode klimmende leeuw op goud met een blauwe barensteel. De wapens van Brederode, Langerak en Teylingen zijn overeenkomstig, het gevolg hiervan is dat er een familieband verondersteld wordt. Maar een andere theorie is dat de familie dit zelf heeft aangenomen..

Afbeelding 15. *Het kasteel Langerak was strategisch van belang.*

1.3.25. Willem Molenaar

heren Molenaar en Langerak.

Willem Molenaar was een kleine ambachtsheer van het Zuid-Hollandse Molenaarsgraaf, gelegen aan de Alblas (zie ook de beschrijving van Blassekyn en Bleskensgraaf). Hij was een actief beheerder, die opdracht gaf tot de aanleg van een vaart: de *Graafstroom* om de wateroverlast af te voeren.

Het buitenlands gevolg: de twee lopende schildknapen daarachter heer Hamilton-Henneberg- de twee knapen, heer Boïcholt, de graaf van Kleef- de knapen, de

²³ Keijzer, Van Langerak (uit Teylingen) Gijsbrecht van Langerak 13-16, Gijsbert I (brecht) 1322-1325, Gijsbert II van Langerak 1362-1398.

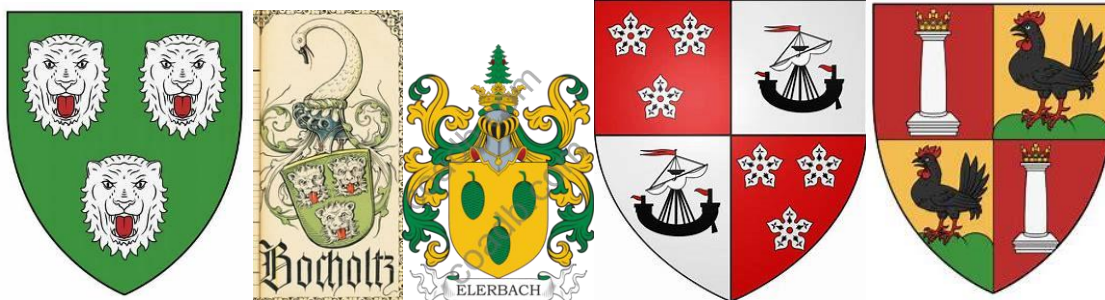
1.3.26. Diederik, graaf van Kleef (Ridder Sint Jacob)

Diederik graaf van Kleef heeft in een dronken bui het opperleenheerschap van Heusden en Altena aan Floris V gegeven om bij hem in de gunst te blijven. Hij deed hiermee Jan van Heusden VII ernstig tekort. Aangenomen wordt dat dit de reden was dat van Heusden zich tegen de graaf keerde. Jan was getrouwd met Margaretha van Gelre en na haar dood met Margriet van Habsburg dochter van keizer Rudolph. Zijn afstamming als laatste telg Jan stierf uit in 1325. Anna van Heusden

overleed evenals Arnold van der Sluis in 1296.

1.3.27. Godevaert van Boïcholt (Ridder Sint Jacob)

Heer Godevaert van Boïcholt is de gezant van Jan II van Saksen, hertog van Westfalen. Hij wordt door Butkens als gezant van Westfalen genoemd een land met vele gebieden tussen Wezer en Rijn vanaf Nedersaksen tot de grens van de Nederlanden. Johan I van Saksen wordt ook met de naam Saksen-Lauenberg vermeld en later als hertog in de periode 1260-1285. Johan I was ook vanaf 1269 burggraaf van Maagdenburg. Tot 1296 regeerden zijn zonen na zijn troonsafstand met oom Albrecht II. (Wikipedia Johan I v. Saksen). De plaats Boïcholt ligt in de deelstaat Nordrhein-Westfalen. Boïchholt, wordt ook als Bocholt en Bokelt in het Westmünsterland aangeduid.

Afbeelding 16 t/m 20. Met v.l.n.r. de wapens Boïcholtz(2x), Ellerbach, Hamilton en Henneberg

Heer Lancelot Hamilton en Hendrik IV Henneberg zijn op de afbeelding te zien in goudkleurig tenue en Henneberg als ridder van de Duitse Orde in een wit habijt.

De schildknapen van Boïcholt zijn: Gott von Hottenlerch en Poppelein von Ellerbach (geb. voor 1282 en zoon van Ritter Burchard von Ellerbach) en Verena von Ellerbach. De voorouders van de ridders leefden in Zwaben, Duitsland.

1.3.28. Lancelot van Hamilton (Ridder Sint Jacob)

Lancelot van Hamilton is de gezant van Alexander III, koning van Schotland. Deze is echter overleden in 1288. Dit geeft voor het jaartal 1290 grote twijfels. Alexander werd na zijn dood opgevolgd door zijn dochter Margaretha en in 1290 door John Balliol als koning. Floris had ook naar de kroon gedongen, maar Edward koos niet voor hem. In 1296 werd koning Baliol als opstandige afgezet. In 1306 werd Robert de Bruce koning van Schotland. Over de relatie van Floris V en Baliol is niets bekend.

1.3.29. Hendrik IV, graaf van Henneberg (Ridder Sint Jacob)

Hendrik IV is Ridder van de Duitse Orde, en komt als gezant van Suffried, aartsbisschop van Keulen. Henneberg ligt de kreis van Thüringen. De zuster van graaf Willem II, Margaretha was getrouwd met Herman I van Henneberg Coburg. (Hendrik Henneberg, Hartenberg Römheld).

Hun schildknapen zijn: Reginald Schein en Friedrich von der Thann, een telg uit een adellijk geslacht dat gevestigd is in de heerlijkheid in Tann (Rhön, kreis Fulda).

Hierna volgen **Van der Maelstede ?**, van Borselen, Gerrit van Leythen en (staand) Jan van der Maelstede.

1.3.30 Jan van der Maelstede

Jan van der Maelstede is hier onjuist weergegeven als schildknaap en heraut van de wapens van Holland. Jan is geboren voor 1270-1340. Hij is een Zeeuws edelman. Grootvader Wolfaert is de eerste heer van de Maelstede, een heerlijkheid in de omgeving van Goes. Jan I Willemszoon erft de heerlijkheid in Kapelle, is in 1292 ridder en sluit zich aan bij van Borselen, maar keert bij de Hollandse graaf terug in 1293. De gelovige familie staat bekend om hun gaven aan kloosters zoals het klooster in Jeruzalem 1295.²⁴

Als intermezzo: in de afbeelding van de maskerade 1885 (zie het desbetreffende hoofdstuk verderop in deze uitgave) zijn Jan van der Maelstede, Wolfert van Veere en Boudewijn van Naaldwijk de kastelein van Wijdenesse, banierdrager van Floris V, te zien. De Duitse adelaar en de leeuw van Holland zijn de wapens van rooms-koning Willem II.

Naast Jan van der Maelstede Wolphert van der Veere, schildknaap in 1279 als heraut van Zeeland. Wolfert I is heer van Borselen, heer van Veere, Polsbroek en door zijn huwelijk heer van Sandenburg. Aanvankelijk is hij

een trouw leenman. Na 1291 sluit hij verbintenissen met de graaf van Vlaanderen. Hij komt in 1291 in opstand tegen de zwaardlenen die in Zeeland ingesteld waren. Een beperkt leen met de bepaling dat na overlijden het leen vervalt aan de leenheer Floris V.

Hierna vervolgen wij met de beschrijving van de afbeeldingen 1845

²⁴ dbnl

1.3.31. Gerrit van Leythen,

Lopend is Gerrit van Leythen (Leyden) 1230-1289) te zien. Hij begon aan het hof als lid van de regentschapsraad gedurende de laatste opvoedingsjaren van de minderjarige Floris. Hij wordt kanunnik van St. Maria, en promoveert tot geheimschrijver als klerk en secretaris van Floris V. Hierdoor is hij een belangrijk vertrouwenspersoon. Verondersteld wordt dat hij architect was van de Ridderzaal (de Grote Sale). Hij droeg in ieder geval de financiële verantwoording van de bouw van de Ridderzaal. Zo wordt hij geregistreerd als stamvader van het Huis Steenvoorde. Er is een vermelding van hem in het groot charterboek van Mieris op blz. 477 te vinden.

1.3.32. Nicolaas, heer van Putten en Streenen

Naast Gerrit van Leythen: Nicolaas heer van Putten en Streenen (Strijen), ridder schatbewaarder van graaf Floris V (1260-1311). Een machtig heer van de heerlijkheid Putten, gelegen rondom het eiland Putten in Zuid-Holland met o.a. grote delen van de Hoekse Waard. Hij is getrouwd met Aleid vrouwe van Strijen en dit wordt van 1203-1307 Hollands leen. Zo ontstaat Putten Strijen als zuid-oostelijk deel van de Hoekse Waard. Nicolaas woonde op Geervliet op Putten. Het is een door muren beschermde stad, waar tol geheven werd ten behoeve van de graaf. De heerlijkheid omvatte ook IJsselmonde en Flakkee.

1.3.33. Jan van der Lek en Polanen

Jan van der Lek en Polanen gaat te paard. Hij is opperstalmeester (1285-1342), pandheer van de Lecke (het gebied tussen Streefkerk en Nieuw Lekkerland met Oudewater en een groot gebied zuidelijk van de Lek en de IJssel, w.o. Ridderkerk, Ouderkerk, Krimpen ev. De familie is verbonden met het geslacht Wassenaar (Duivenvoorde) met de zijtak Polanen. Het huis Polanen lag bij Monster in het Westland. Dit gebied werd pas in 1326 verbonden aan de familie. Polanen kan niet in de perioden 1279 of 1290 geplaatst worden. Eerder is aangegeven, dat Jan van Arkel aan Otto, als zijn jongste zoon, Asperen naliet in zijn huwelijk met Agatha Gijsbertsdr. van der Lecke.

Weer een puzzel! Gijsbertsdr. van der Lecke (1294-1345) vermeld, volgens J. Ooms in 1285. De dochter van Gijsbert van der Lecke en Jutta Cuijck is getrouwd met Otto II van

Heukelom later Asperen † 1345. In ieder geval is zeker dat van der Lecke een grote heerlijkheid was.

1.3.34. Dirck Kerstanz van Raephorst

Dirck Kerstanz van Raephorst (ca. 1260-1320) was valkenier. Zijn vader Gerard is een trouw ridder en volgde in 1272 Floris in zijn tocht tegen de Friezen. De familie is door huwelijken vermogend geworden. Zijn moeder was Agniese van Duivenvoorde. Dirck bouwde een kasteel op Raephorst in Wassenaar. Hij was raadsheer van Floris V en Willem III en diplomaat. De jaartallen van de Dirken in de familie verschillen nogal.

In de kleding van de dokter verschijnt Gijsbrecht Bakelszoon in de stoet, hij is lijfarts van Floris V.

1.3.35. Houwen (Boudewijn) van Naaldwijk

Houwen (Boudewijn) van Naaldwijk, de ridder met banier Boudewijn van Naaldwijk, is ridder-banierdrager van Floris V. Zijn ouders hebben aanzien. Zijn vader is Hugo II van Naaldwijk en Voorne. Boudewijn is aldus genoemd naar Naaldwijk, een aanzienlijk ambacht in Delfland. In 1296 werd Floris vermoord en de Westfriezen besloten weer de vrijheidsstrijd aan te gaan. Ze trokken naar Widenesse, waar Boudewijn van Naaldwijk het kasteel beheerde. Hij zag de Westfriezen op zo'n krachtige en onstuimige wijze oprukken, dat hij het kasteel opgaf op voorwaarde van lijfsbehoud voor hem en zijn familie. Na zijn vertrek braken de Westfriezen het kasteel volledig af en trokken ze verder naar 't Huys te Nuwendore, dat ze ook verwoestten. Vervolgens naar Medemblik, maar daar wisten de verdedigers de Westfriezen van zich af te slaan.

1.3.36. Floris V, graaf van Holland en Zeeland, heer van Vriesland

Dan het hoogtepunt met Floris V graaf van Holland en Zeeland en heer van Vriesland te paard en daarachter de pages. In vergelijking met de maskerade uit 1885 is Floris afgebeeld in harnas, net als de ridders rondom hem terugkerend van het toernooi. Cornelis Visscher maakt er in 1650 een oosterse vorst van met parels en gouden sieraden en op zijn hoofd prijkte een tulband met veren, een kledingstuk dat Floris V nooit gedragen heeft. Wel is in 1885 de halsketen weergegeven met een medaillon. De pages rondom de vorst maken grote kans schildknapen te worden.

Afbeelding 21. Floris V naar Hendrik Jelgersma (1745)

Opnieuw een intermezzo ter vergelijking: een afbeelding uit de Maskerade van 1885.

Floris V met achter hem Nicolaas van Putten en Strijen heer van (Hoekse waard) als schatbewaarder. Daarachter Gijsbrecht van Amstel, Herman van Woerden en Gerard van Velzen leden van de raad van Floris V. De pages achter Floris V zijn Floris van Teylingen en Aarnout van Liesveld.

Afbeelding 22. De vier leden van de geheimraad van Floris vermeld in de Maskerade 1845.

1.3.37 Herman V van Woerden

Herman V van Woerden († 1305) was gehuwd met Badeloge van Amstel, dochter van Gijsbrecht III van Amstel en Bertha van Oegstgeest. Zij is de zuster van Gijsbrecht IV (1203-1303). Leenheren tot 1296 van het Land van Woerden van het Sticht, Herman was aanvankelijk leenman van Utrecht echter door verkoop van de landerijen werd hij leenman van de Hollandse graaf. De aldus beledigde van Woerden zag ook de functie van kastelein

van Montfoort aan zich voorbij gaan. Dit werd Hendrik de Rovere. De spanning tussen hem en Floris V duurt jaren. Na een verzoening in 1290 krijgt Herman van Woerden een hoge post aan het grafelijk hof als vertrouweling, hij wordt echter niet in de Orde van St. Jacob opgenomen.

1.3.38. Gerrit van Velzen

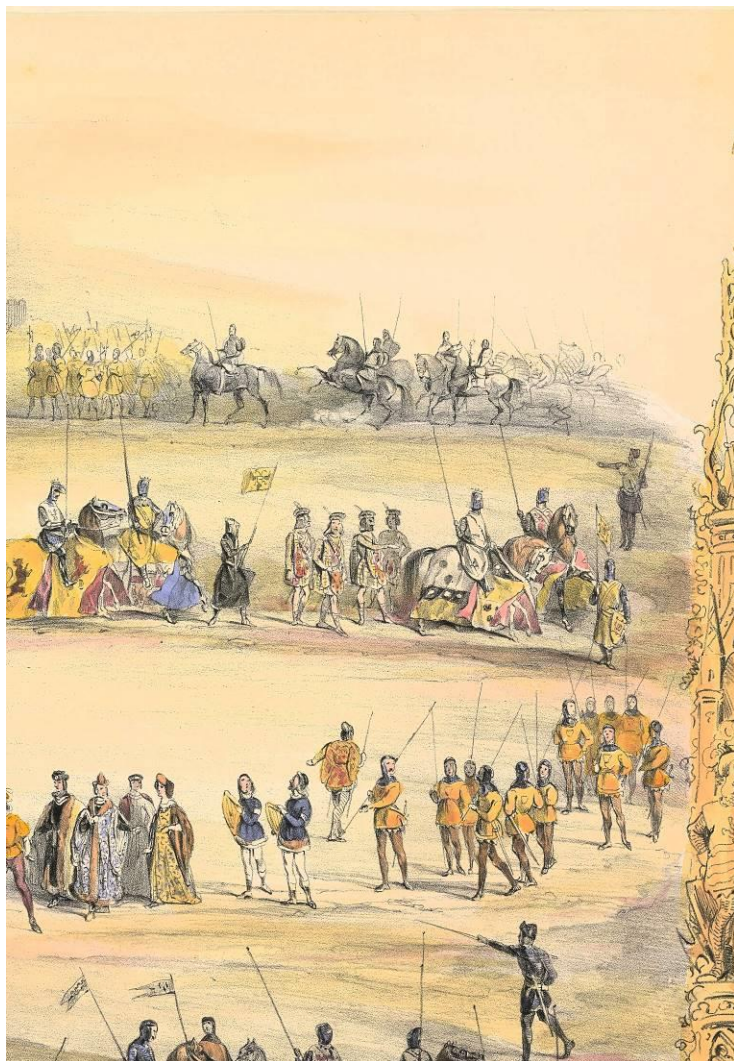
Gerrit van Velzen (1275-1296), heer van Noordwijk, ambachtsheer van Beverwijk, borg voor Amstel in 1285. Gehuwd met Machteld van Woerden dochter van Herman V. Na de moord op Floris V wordt hij gevangen genomen, terecht gesteld en gedood.

1.3.39. Floris van Borselen

Floris van Borselen (gesneuveld in 1322) is ook een raadsheer van Floris V. Vervolgens dient hij bij Robrecht van Vlaanderen, geboren in 1250/60 en overleden in 1322, de oudste zoon van Gwijde van Vlaardingen.

Hij is een kind van Pieter van Borselen en Hadewig van Kruijningen. Floris werd heer van Cloetinge een van de oudste dorpen op Zuid-Beveland.²⁵

1.3.40 Dirk II van Teylingen

Dirk II van Teylingen. In de jaartallen wordt Dirk in 1282 aangegeven. De stamhouders van Teylingen zijn afwisselend Dirk en Willem.

De genealogie begint met de eerste zoon van Willem I en Maria van Castricum. De tweede belangrijke generatie met Dirk I Drossaard (1180/1205-1236). Deze was heer van Teylingen en Brederode en hij trouwde met Alveradis van Heusden. De broer van Dirk Drossaard was Willem II van Teylingen ((† 1226), de oudste van de vermoede vijf kinderen.²⁶ Zijn zoon Dirk II was Willem die getrouwd was met Margaretha van Merwede. Dirk II wordt als geboren in 1228 vermeld. Hij diende onder Floris IV en Floris V. Dirk II van Teylingen raakte in onmin met Floris V over het bestuur van Holland als baljuw en heult met Floris van Avesnes. Floris ontslaat hem en hij verlaat Holland. Dirk II overleed in 1282. Als de Maskerade 1279 als

²⁵ De Keijzer 12 Floris van Borsele 1292-1315

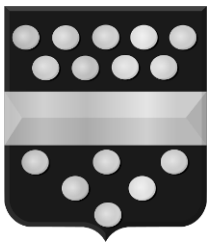
²⁶ Ooms geeft 6 kinderen aan van Dirk Drossaard en andere huwelijkspartners.

jaar van de instelling van de Orde van St. Jacob hanteert dan kan Dirk van Teylingen in de ridderstoet meedoen. Ware het jaartal 1290 dan zou dit onmogelijk zijn. De ruïne van het kasteel ligt bij Warmond. Zijn opvolger Willem van Teylingen en Brederode overleed in 1283 of 1285, waardoor het leen aan de graaf vervalt.

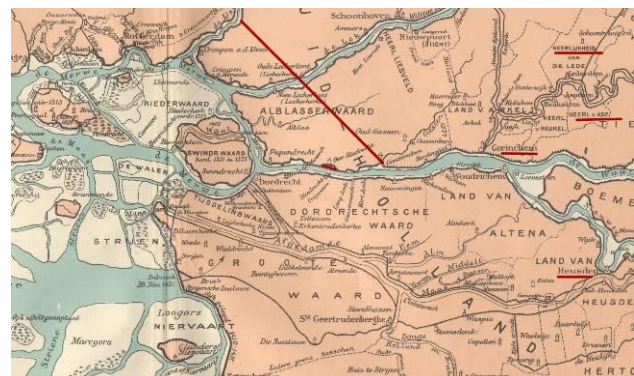
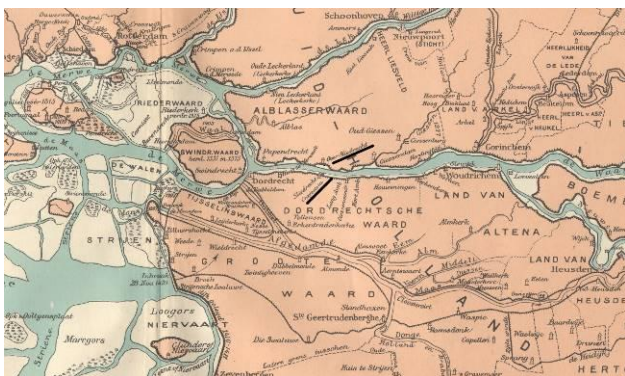
Omdat sommige historici de vroege familiegeschiedenis niet betrouwbaar achten beschrijft Cordfunke de genealogie van Dirk van Teilingen kort. Dirk van Teylingen (1251-1282) is de zoon van Willem van Teilingen † 1244. De broer van deze Willem is Dirk Drossaard (van Teilingen 1205-1231) hij huwde Alverade van Heusden. Uit dit huwelijk worden drie kinderen geboren. De oudste zoon is Willem I van Brederode die met Hildegonde van Voorne trouwt.²⁷ Albrecht van Voorne is haar broer. Teilingen komt door het ontbreken van erfopvolging in de leen weer in eigendom van de graaf van Holland gekomen.

Na de dood van de echtgenoot van Catharine de Durbuy, Albrecht van Voorne, schonk Floris V haar in 1290 de heerlijkheid Teylingen waardoor zij zich voortaan vrouwe van Voorne en Teylingen noemde. ~~Het jaar 1290 kan niet voor Dirk II van Teylingen als Jacobsridder dienen.~~

1.3.41. Jan van Tolensen (Toloysen)

Na de leden van de geheimraad volgen minstrelen en lijfwachten met de aanvoerder Jan van Tolensen (Toloysen of Tolleuzen) een ambachtsheer in de Grote Waard met een dorp in de Dordrechtse Waard. Dit is in het Merwedegebied gelegen grenzend aan Brabant. Jan is te zien met vijf voetknechten. Zijn oorspronkelijke naam was Daniel van der Merwede voordat hij zijn naam met het ambacht verbond. Het land is door de St.Elizabethvloed in 1421 verdwenen.²⁸

Afbeeldingen 23 en 24. Links de Grote Waard en Hoekse waard onder de Maas voor Crayestein, Putten, Strijen Horne en Altena. Rechts het Land van Arkel boven de rivier de Waal, met de Lek en de Linge. De belangrijke landstreken in de Waard zijn: Hoorne, Altena, Heusden, Putten, Strijen, Cranenburg, Hoekse Waard en Voorne.

²⁷ Cordfunke 117, de andere zonen van Dirk Drossaard zijn Dirk (1251-1268) en Floris van Doortoge.

²⁸ 22 Ooms, aangenomen wordt dat het ambacht ten zuidoosten van de binnenstad van Dordrecht heeft gelegen.

1.3.42. Gijsbrecht van Buhle

De tweede groep lijfwachten wordt geleid door Gijsbrecht van Buhle (Boehle? Mogelijk is hij leenman van de ambachtsheerlijkheid Bokelsdijk, Bokel of Blommersdijk? (In Rotterdam het Oude Noorden geheten).

1.3.43. Het gezantschap van Alexander III de koning van Schotland

Dit deel van de voorstelling conflicteert met jaartal 1290. Alexander III was koning van 1241-1286. Ambassadeur Lancelot Hamilton is eerder vermeld. Dit onderdeel past uitsluitend in de optocht van de St. Jacobsridders in 1279 wegens het overlijden van Alexander in 1286. Floris doet in 1290 aanspraak op de Schotse troon bij de Engelse koning Edward.

Het gezantschap bestaat uit: (1) Ridder George Durward, staand met banier van Schotland, (2) te paard Walther (Bailloch-Freckeled), graaf van Monteith en (3) ook te paard rijdt William Gordon. Daarachter lopen vier bergschotten.

Afbeelding 25 en 26 Links de vlag van Schotland. Rechts: de bergschotten

1.3.44. Het Gezantschap Jan van Saksen hertog van Neder Saksen en Westfalen.

De komst van deze delegatie is alleen in 1279 mogelijk omdat Jan van Saksen zich in 1282

als hertog teruggetrokken had, het klooster in ging en in 1285 overleed. Te zien zijn Godevaart heer van Boïcholt die als ambassadeur in het werk van Butkens is vermeld. Beelloo heeft dit trachten uit te werken, maar hij strandt bij de familienaam Bucholtz of Bocholtz.²⁹ Het wapen toont leeuwenkoppen op een groen veld. Ook hij is naast heer Lancelot Hamilton in de stoet eerder aangegeven.

Floris V was van geboorte af leenman van de Duitse keizer. Zijn leenheer was sinds 1273 rooms-koning Rudolf I van Habsburg, die

de keizerskroon niet zou bezitten.³⁰ De koning was verhinderd door een strijd met de koning van Bohemen Ottocar.

Ridder Erbfried Ebron zu Wildenburg loopt voorop, als banierdrager. Hij draagt de tweekoppige adelaar van het Duitse Rijk. Te paard zit ridder Friedrich burggraaf van Neurenberg- Catsenellebogen en graaf Hugo van Werdenberg en Renecke. Daarachter lopen vier Pages.

1.3.45. Het gezantschap van Suffried de Aartsbisschop van Keulen

Het gezantschap van Suffried de Aartsbisschop van Keulen (1257-1297).

Als protector van de Duitse Orde koos hij in 1276 de zijde van Floris V met een Charter. Aanvankelijk steunde hij Gelre. Na zijn verlies bij de slag van Woeringen in 1288 wordt hij door zijn tegenstander graaf Adolf van Berg sterk vernederd tijdens zijn gevangenschap door hem dagelijks een harnas te laten dragen. Tenslotte kon hij

²⁹ Bocholtz is een Limburgse gemeente. In het wapenschild een pelgrim

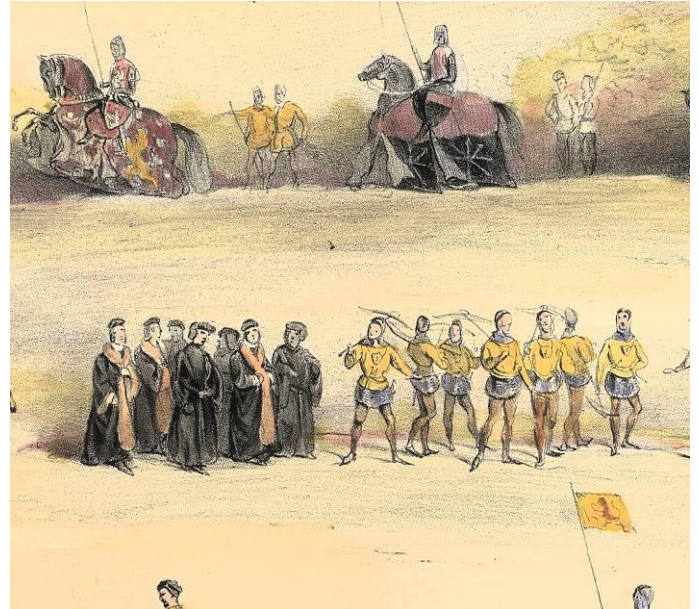
³⁰ Na hem koning Adolf I van Nassau (1291-1298)

zich vrijkopen om van deze kwelling verlost te worden. Floris zag in hem wel een goede bondgenoot.

Zijn gevolg is samengesteld met ridder Ludwig van Oetingen als banierdrager van Keulen. Te paard zijn Ortlieb Zenger zu Schneberg en Veit von Breitenstein te zien en achter hen lopen vier pages.

De bewapening met de boogschutters

Hugo Botter is aanvoerder van zes gewapende poorters van 's-Gravenhage, en een wimpeldrager. Botter is afkomstig uit het geslacht dat de Bottersloot heeft gegraven, een vaart van de Vlist naar Schoonhoven. Zij zijn verwant aan de familie van der Leede-Arkel. Herbaren III van der Leede (1277-1280) wordt als Hugo Botter vermeld, Een zoon van Herbaren II, heer van Arkel, heeft ook een zoon Hugo Botter (1247-1284). Hij wordt vermeld als heer van Schoonhoven die getrouwd is met Asekin van Cats, dochter van Nicolaas van Cats een trouw Zeeuws edelman aan Floris V.³¹

1.3.46. De regering van 's-Gravenhage

In zwarte toga's toont zich de regering van 's-Gravenhage samengesteld met een baljuw, vier schepenen en drie raden. De weergave hiervan kan een historische discussie opleveren, waarom zij zich vertegenwoordigen. Wel is het stadsbestuur sterk betrokken bij een toernooi met het inrichten en bepalen van de toernooiplaats, de opvang en huisvesting van de ridders met de toeschouwers en de daarbij noodzakelijke voorzieningen.

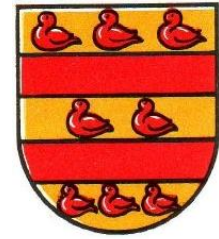
1.3.47. Tempelridder Godfried de Salvaing met schildknaap te paard.

Over de Salvaing zijn geen gegevens bekend. Over zijn paard hangt witte bekleding met een rood kruis, naast hem zijn schildknaap te paard.

³¹ Waale schema II Arkel van der Lede

1.3.48. Hendrik van Cuijck, burggraaf van Leyden

Hendrik van Cuijck gaat op de afbeelding te paard. Hij rijdt achter de Tempelier. Het paard is versierd met het wapen van Cuijck. Hendrik droeg de naam van Cuijck (1245-1319) omdat zijn moeder Kerstine (Christine) van Leyden voor de tweede maal trouwde met Dirk van Cuijck, ridder en burggraaf van Leiden. Haar vader Jacob, was de burggraaf voor Dirk van Cuijck. Kerstine werd ook naar haar eerste huwelijk met Dirk van Oegstgeest met de naam Oegstgeest genoemd. Daarachter lopen twee pages.

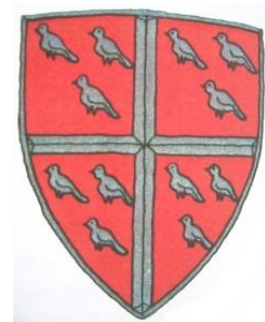
1.3.49. Dirk van Haarlem (1279-1308).

Dirk van Haarlem, eveneens te paard, is de tweede zoon van Simon II van Haarlem. Dirks enige kind is Jan van Bergen. Jan was in 1279 met het ambacht Bergen beleend en in 1281 met de Schermer en omliggende gemeenten. Waarom zijn voor de graaf belangrijkste broer Willem † 1317 niet in optocht meedoet is een vraag. Willem was leenman van het kasteel Oud Haarlem en ambachtsheer van Heemskerk met zeer omvangrijke bezittingen. Willem en Dirk zijn nooit tot ridder geslagen.³² Vader Simon II had een hoge positie aan het grafelijk hof als baljuw van Zeeland en Kennemerland. Na de moord op Floris V werden Willem en Dirk van medeplichtigheid beschuldigd, maar later vrijgesproken.

Twee pages lopen achter Dirk van Haarlem. Over het paard is het wapen gedrapeerd een wapen van oud Haarlem een kruis met twaalf vogels.

1.3.50 Jan I van Renesse, ridder

Achter Dirk van Haarlem gaat te paard Jan I van Renesse, ridder van 1250-1294. Hij is als ridder gevestigd op Schouwen, als heer van Renesse en Gouda. Jan trouwde Sophie van Gouda. Hij ontwikkelt zich tot een beroemd veldheer en hij wordt met zijn broer begunsteling van de graaf. Dan kiest hij echter in 1290 de kant van Gwijde de graaf van Vlaanderen in een Zeeuws verzet tegen de veranderde (splitsbaarheid) van de lenen ingesteld door Floris V. De aanvoerder van het verzet is Wolfert van Borselen. Aanvankelijk is er verzoening met de graaf, maar dit is tijdelijk. Renesse wordt met Dirk van Brederode als verraders vastgezet. Na hun vrijlating uit Biervliet dwingt Floris V de dochters van Jan I en Dirk II tot een huwelijk met een van zijn raadsliden en verzoenen zij hierna zich. Twee pages volgen van Renesse.

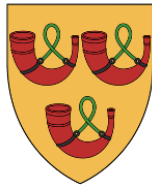
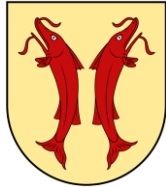

1.3.51. Willem van Horne en Altena.

Eveneens te paard is Willem van Horne en Altena (1240-1304) weergegeven Hij is heer van Horne, van Heeze, en Venloon (Loon op Zand). Hij kreeg de heerlijkheid Altena via de erfenis van zijn

moeder, Heilwig van Altena. Het land van Horne ligt nu in Limburg- vroeger in Brabant. Het land Altena ligt meer in het noorden van Brabant met grenzen de Maas en Merwede. Altena is leen van de graaf van Holland en de leenman behoort tot de hoge adel. Horne is leen van de graaf van Loon. Van Horne en Altena droeg het patronaat van de heerlijkheden Heeze en Leende over aan de abdij in 1285. Willem vocht mee in de slag bij Woeringen 1288, later ook in de Guldensporenslag. De ridder sneuvelde in de slag bij Zierikzee aan de zijde van Jonker Willem. Willem van Horne was gehuwd met Agnes van Perwijs (Vlaams gebied Keizerbosch in Brabant).

De Wapens Altena en Horne

1.3.52. Boudewijn van den Randenrode

De te paard gaande Boudewijn van den Randenrode wordt vermeld als kastelein van Montfoort, ridder. Daarachter lopen twee pages.

In de documentatie over Montfoort wordt Hendrik I de Rovere van Montfoort als burggraaf aangegeven de in 1287 aangegeven Boudewijn wordt niet als kastelein vermeld. De heren van Randenrode waren bekend als lokale adel. Zij waren heren van

Boxtel met een kasteel genoemd Stapelen in de 13 eeuw. Beschreven wordt een Willem van Randenrode/ Cuijck (1220-1290) hij is de zoon van Lodewijk, heer van Boxtel. Ook is hij held in de slag bij Woeringen.

In de genealogie van het geslacht van Randenrode wordt geen Boudewijn aangegeven. Het wapen op het paard komt overeen met de pijlen van Kleef of een rad van Heusden? Het wapen van Boxtel is net als Cuijck opgemaakt met twee zilveren balken en acht eenden. De conclusie is dat zowel de afbeelding met de 8 pijlen in een ring op het paardendek als de verbintenis van Randenrode met Montfoort niet overeenkomen.³³

³³ Ooms geeft een Willem van Randerode in 1212-1290 als heer van Boxtel aan. Hij noemt geen Boudewijn.

1.3.53. Huibert van Cuilenborgh

De tweede ridder te paard is Huibert heer van Cuilenborgh. Achter hem lopen twee pages. Als wapen zijn op het schild en paard drie zuilen op een rood veld te zien. De wapens zijn verschillend na 1281. Let op de zuilen.

Afbeeldingen 27 en 28. Links Hubert I heer van Cuilenborgh en rechts Roelof de Grote van Beusichem (1030)

Hubert I van Culemborg (Cuilenborgh) (ca. 1240 - Utrecht, 20 maart 1309) wordt ook vermeld als *Hubert III van Bosinchem* en net als zijn vader Hubert de Schenk genoemd (al gaat deze eer meer naar zijn vader toe, die waarschijnlijk de eerste erfschenker was). Hubert III was heer van Culemborg, Vuilkop en Lanxmeer; hij was ook erfschenker van Utrecht. Getrouwd met een dochter van Jan van Arkel.

Zijn vader was Hubert de Schenk of Hubert II van Bosinchem (zoon van Steven van Bosinchem) en moeder Margaretha van Voorne, een dochter van Hendrik van Voorne.

Hubert wordt op 11 februari 1271 voor het eerst vermeld in een charter, waarbij hij wordt beleend met het gerecht Vuilkop (Vuijlcop) Op 4 juli 1281 werd Hubert beleend met een stuk grond, dat te boek zou staan als 'Kuilenburg'. Op 21 november 1281 erkende ook de graaf van Gelre hem in zijn goederen, waardoor hij de eerste is die zich heer van Culemborg ging noemen.

Hubert was ook de eerste bouwheer van het kasteel Culemborg. In 1281 schonk Hubert een deel van de goederen van Lanxmeer aan het kapittel van Oudmunster te Utrecht, dit omdat een gedeelte van de gronden bij 'Kuilenburg' aan dit kapittel behoorde. Hubert

genoemd huwde met Margaretha of Geertruid van Arkel (soms ook met de naam Elisabeth), een dochter van Jan I van Arkel; zij kregen een zoon en opvolger in Jan I van Culemborg

1.3.54. Herman van Saterslo

Herman van Saterslo is aangesteld als aanvoerder van zwaar bewapend krijgsvolk. Het kasteel Saterslo is gelegen in Saasveld tussen Almelo en Oldenzaal, hij is een ridder uit het Oversticht. De voorgedragen legende en jaarlijks theatraal muziekspektakel rondom Herman Maarschalk van Saterslo, die op 28 september 1262 overleden zou zijn, wordt jaarlijks in Saasveld opgevoerd. De naam Grote Maarschalk kreeg hij als leenman van het Bisdom Utrecht door de heldhaftige bescherming van de bevolking van de gebieden rond Saterslo.

Afbeeldingen 29 en 30. *Op de afbeelding Maarschalk Saterslo en het jaarlijks festijn.*

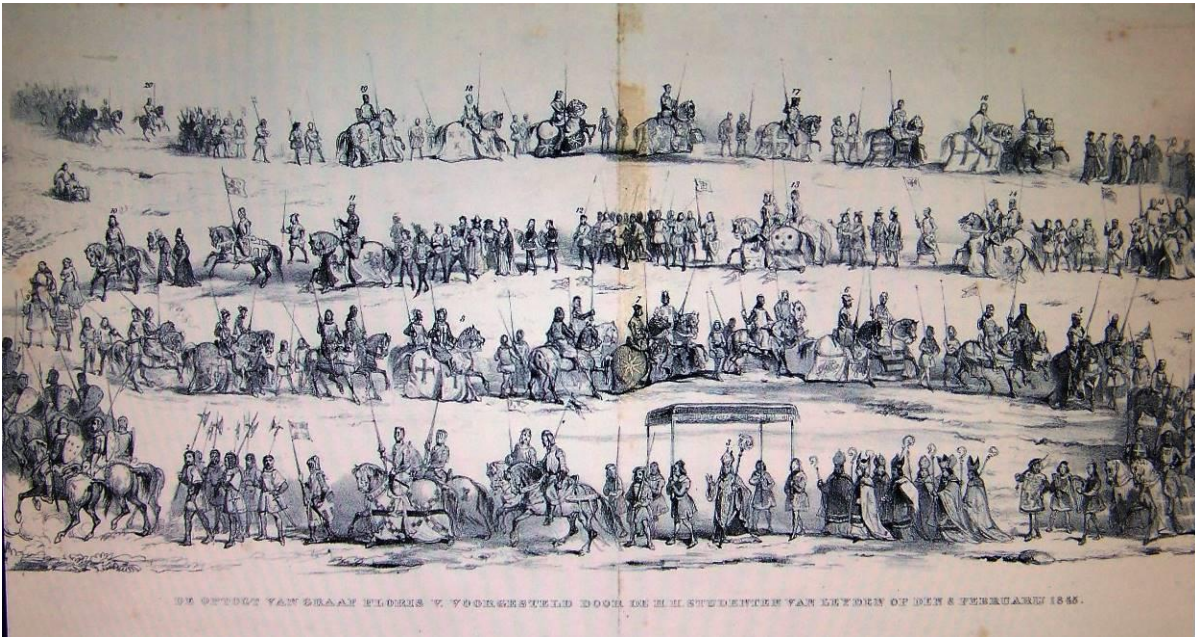
1.3.55. Hendrik van Bokhorst

Hendrik van Bokhorst, te paard, is aanvoerder van de afsluitende ruiters. De aangegeven Hendrik is moeilijk op te sporen, wel bestaat er een andere heer van Bokhorst. Verder zoeken levert dan op;

Boudewijn van Noordwijk, hij werd in 1273 door Floris V beleend met Boekhorst/ Bouckhorst, een versterkte woning ten noorden van Noordwijkerhout. De genoemde Hendrik wordt niet in de familielijst vermeld wel, de zoon van Boudewijn; Floris.³⁴

³⁴ Janse 248. Floris van Boekhorst behoorde tot de hofhouding van graaf Willem III.

Gezocht wordt in het geslacht Bronckhorst deze familie kent voornamelijk de namen Willem en Gijsbert. Een Hendrik van Bronckhorst wordt vermeld in 1232 en 1235 en in dit jaar is hij kanunnik. Het geslacht bestaat voornamelijk uit baanderheren uit de omgeving van het Gelderse Wijchen.

Onderdeel 1.4. Kamprechters

Kamprechters zijn de regelaars, zij zijn degenen die toezicht houden, zodat de regels van het toernooi gevolgd worden door de toernooivechters.

1.4.1. Albrecht van Voorne

Albrecht van Voorne (1261-1287), burggraaf van Zeeland behoorde tot zeer hoge adel. Na de dood van Albrecht was er geen Zeeuwse vertegenwoordiging in regering van Floris V.

1.4.2. Paats van Sandhorst

De naam Paats van Sandhorst is vermoedelijk een schrijffout. Vermoedelijk wordt bedoeld Philips van Santhorst (1250-1315). Zijn ouders zijn Dirk van Wassenaar en Ricarda van Santhorst. Hij blijft het gravenhuis zeer trouw. Ontvangt van graaf Willem III Soeterwoude met kasteel Rodenburg in leen.

1.4.3 Jan van Heesbeen

Jan van Heesbeen (1250-1306), zoon van Jan IV van Heusden, bestuurt de ambachtsheerlijkheid Heesbeen, dat gelegen is tussen Waalwijk en Bergse Maas in Brabant. Hij vocht mee in de slag Woeringen en werd evenals zijn vader gevangen genomen.

1.4.4. Jacob van Woude XII

Jacob van Woude XII, heer van Warmond, is een vermogend edelman. Zijn dochter Sophie verbindt zich met Duivenvoorde. Jan was getrouwd met Sophia van Egmond dochter van Willem II van Egmond. Hij wordt onterecht beschuldigd van medeplichtigheid aan de moord op Floris V, maar er volgt later eerherstel.

1.4.5. Jan van den Doortoge

Jan van den Doortoge(1260-1297), leenman van Holland voor het huis Doortoge in het ambacht Monster is tevens heer van Zegwaard en Zevenhuizen. Zoon van Floris van Brederode. Gesneuveld bij Vronen. Gehuwd met Gertruid van Voorne.

Onderdeel 1.5. Toernooi-koningen

De voorbereiding voor het toernooi is grondig. De deelnemers krijgen een uitnodiging door de herauten (wapenkoningen). Zij worden gevraagd het bewijs van adeldom te overhandigen. Tevens wordt naar het bestaan van een heraldisch wapen gevraagd en dan volgt de schouw van zichtbare wapens en helmen. Vervolgens de keuze van gevechtswapens, het keuren van de paarden, met de eed van onderwerping aan het gezag van de kamprechters. Het toernooi vindt plaats op een veld, met als slot de uitslag van de winnaars met uitreiking van prijzen en het afsluitend diner.

Betrokken in het complot tegen Floris V zijn Jan van Heusden, Jan Dirkz. van Teylingen,³⁵ Jacob van Warmond, Arnoud van Amstel, Jan van Cuijck, Gerrit van Crayenhorst, Gijsbrecht van Amstel, Gerard van Velzen, Herman van Woerden en Arnoud II van Benschop, Hugo van Baarland en Willem van Saanden.

Twijfels over de juistheid van de opgegeven ridders in 1279 zij komen in de jaren daarna duidelijker voor

- Voeste
- Langerak
- Van der Lek Polanen

Een onjuiste weergave van ridders in 1290 zijn Dirk II van Brederode Teylingen, die was in 12 De namen Boudewijn van Randenrode en Hendrik van Bokhorst zijn niet te vinden. Wel is een Willem van Randenrode wonende in Nieuw Herlaar in de archieven te vinden.

Op de afstamming van het grafelijk huis beriepen zich Brederode, Teylingen en Renesse.³⁶

Zij behoorden tot de meest voorname adel in Holland en Zeeland en zijn herhaaldelijk als medeondertekenaars in oorkondes terug te vinden. De leden van de families bekleedden de hoogste ambten. Dit en de barensteel op het wapen zijn de enige overleveringen hiervan. Helaas is de genealogie onvoldoende gedocumenteerd zodat gezamenlijke grootouders ontbreken. De namen Willem, Dirk,

³⁵ Janse 432, zijtak Teylingen, Verhoog 59.

³⁶ Oosterhuis 76.

Floris en Jan zijn te algemeen gebruikt om als bewijs te dienen.³⁷ Dirk II van Brederode was getrouwd met de weduwe van Jan van Renesse, Hildegonde van Voorne.

1.5.1. Floris van Duven

Floris van Duven (1282-1301) was kasteelheer van Duivenvoorde en zoon van Arent en kleinzoon Filips I van Wassenaar. Wassenaar werd vervangen door de kasteelnaam Duivenvoorde. Een 2^e huwelijk ontstond met Sophie van der Woude.

1.5.2. Gerrit van Harmelen, Harmelen = Gerrit van Harmelen.

De heerlijkheid Harmelen behoorde toe aan de heren van Woerden, later wordt het *van Zuylen van Harmelen* genoemd. Het kasteel Harmelen is gesticht door een telg van het geslacht van Woerden, wiens familie vervolgens de naam Harmelen gingen dragen. Door huwelijk van Aleid van Harmelen en Dirk van Zuylen ontstond de verbintenis Harmelen met Zuylen. Dirk I van Zuylen was heer van het huis Harmelen Batestein in west Harmelen. Na Dirk werd Zweder, met leen van de abdij St. Paulus, de heer van het huis en in 1360 volgt Gysbert van Zuylen. De ridderhofstad lag buiten "Hermale". Dit omvatte een woontoren met uitbouw en werd als Huize Harmelen aangegeven. Gerrit van Harmelen, is geboren als Gerrit van Woerden en nam later de naam Gerrit van den Vliet aan. Hij was de zoon van Herman V van Woerden, schout van den Vliet, Badeloch van Amstel en de broer van de omstreden Herman VI. In 1314 is hij overleden. Of Gerrit het kasteel te Woerden gesticht heeft is niet duidelijk, wel heeft hij in Oudewater een kasteel te Vliet laten bouwen.³⁸ Na de moord op Floris V vervielen alle leengebieden van de familie van Woerden terug aan de graaf van Holland. Gerrit werd sterk verdacht van betrokkenheid maar was niet medeplichtig aan de moord.

Petit schrijft in zijn lijst M. Gerard de Harlem, in de Franse tekst. Van Gouthoven schrijft de naam Gerrit van Harmelen, evenals Cornelus Aurelius XXI in zijn Divisie kroniek capittel 1517, van Leeuwen in de Batavia Illustrata (1685) blz. 742. De vermelding is ook te vinden in de Reigersberg kroniek.

1.5.3. Arend van Heemskerk († 1291) is baljuw van Kennemerland in 1254, slotvoogd van Torenburg ridder 1257. Tussen 1262 en 1290 lid van de raad van Floris.³⁹ Nam deel aan het beleg van Vreeland in 1280. Huwelijk van zijn dochter met Hendrik van Voorne. Ook verwant aan Simon van Haarlem en Willem van Brederode.

1.5.4. Jacob van Weeda, beheerde tienden te Zeldert of is de naam Weede?

1.5.5. Arnout van Herlaar (Art) (1240-1302). Een huis Herlaar lag tussen Tienhoven en Ameide aan de Lek tegenover Lopik. Het kasteel Oud-Herlaar ligt bij St. Michelsgestel in Brabant als zetel van het landgoed Herlaar is in de 14^e eeuw overgegaan naar de familie Horne met oorkondes die getekend zijn in 1280 en 1296. Het Nieuw Herlaar dat mogelijk gebouwd is in 1381 aan de Dommel bestaat nog. De eerste bewoners waren Willem, Floris, Willem II van Randenrode en later de familie van Renesse.

³⁷ Hofdijk 10-18.

³⁸ Amstel, 243, de naam Badeloch van Egmond- Amstel is onzeker, Gerrit en Badeloch worden niet in stamboom van Amstel Woerden vermeld. Janse, 92, G beschrijft wel Margriet van Culemborg gehuwd met Gerrit van Vliet het is aannemelijk dat hij de zoon van Gerrit I van Vliet is.

³⁹ Cordfunke, macht en aanzien 67.

Hoofdstuk 2

De maskerade in Utrecht in 1851, een algemene geschiedenis

Onderdeel 2.1. Het hofleven van Floris V met weergave van een valkenjacht.

In het midden rijdt Graaf Floris V naast hem aan zijn rechterhand Jan van Avesnes. Gerard van Voorne rijdt geheel aan de linkerkzijde, naast hem Machteld van Velzen. Links naast Floris V, Agnes van der Sluijs.

Onderdeel 2.2. De samenzwerende edelen

V.l.n.r. zijn in schaduw afgebeeld de samengezworen edelen.

De voorste rij toont Arent van Benschop Herman van Woerden, Gijsbrecht van Amstel en Gerard van Velzen.

Achterste rij: Jan van Heusden, Willem van Teilingen, Willem van Saanden, Gerard van Craaijenhorst, Jan van Cuijck.

Arent van heer van Benschop 1260-1304 is de zoon van Arend van Amstel en Johanna van IJsselstein. Zijn vader en oom Gijsbrecht waren van 1280-1285 gevangen gezet en hun bezit werd ontnomen, na een zoen met Floris V kregen zij Amstel en IJsselstein in leen.

Gerard van Velzen is leenheer van de heerlijkheden Noordwijk, Beverwijk, Wijk aan Zee en Spaarnwoude. Gijsbrecht van Amstel zal in 1291 een nieuw kasteel bouwen op het tot van Velzen behorende landgoed Kronenburg. Jan van Cuijck leenman van Jan van Brabant en beleent Floris V met het gebied Tongelaar. Willem van Teilingen † 1320 is de zoon van Simon van Teilingen.

Willem van Saanden is de leenman van Westzaan en Krommenie en Gerard van Craaijenhorst is leenman van Heemskerk.

Links twee Jagtknapen te paard

Rechts zeven Jagtknapen en Valkeniers

Hoofdstuk 3

De maskerade in Leiden in 1885

Deze optocht beeldt de ontstaan-geschiedenis - met hoogtepunten - van de stad Leiden uit. Hiervan zijn achttien afbeeldingen gemaakt. De stoet begint met de stichting van de stad door de Romeinen, met weergave van de vestigingen die langs de Rijn aangelegd zijn. De strijdwagens en krijgsvolk trekken voorbij. Daarna volgen figuren uit de tijd van de Angelsaksische koningen, uit Brittannië en Friesland. Tenslotte trekken figuranten uit de graventijd voorbij.

Onderdeel 3.1. Begin van de stoet

De stoet begint met ridder Jacob van der Woude, als banierdrager, die voorafgegaan wordt door klaroenblazers. Daarachter rijdt Lodewijk graaf van Loon met zijn gevolg; Gerard van Haarlem, knape van de graaf van Loon en Hendrik van Rijswijk. Zij dragen de kleuren van de graaf van Loon. Hugo van Voorne, drossaart van Zeeland en Jan Persijn, ridder heer van Waterland sluiten de rij.

Welke Jacob van der Woude wordt hier uitgebeeld is niet duidelijk. Wellicht is dit Jacob IX of X, heer van Esselijkerwoude-Jacobsboude. Hij draagt een opvallende hermelijnen kraag, een blauw kleed en fluwelen onderkleding als een rijk edelman. De spaarzame overgeleverde informatie verhaalt dat Jacobsboude door ambachtsheer Jacob van der Woude al vanaf Lodewijk de Vrome in 823 beleend werd. Hij bezat in het nabij gelegen ambacht Essenlijkerwoude een burcht met de naam Ter Woude. Het is aannemelijk dat de aangegeven Jacob van der Woude een nazaat is van de ambachtsheer uit de negende eeuw.

De graaf van Loon, Lodewijk II (1194-1218) draagt een mantel over de maliënkolder. Gerard van Haarlem ook Heemskerk genoemd, is de zoon van Simon van Haarlem (1198-1215). Gerard zou in 1203 door graaf Willem I met Heemskerk beleend zijn.⁴⁰ Hugo van Voorne (1196-1215) zoon van Dirk I van Voorne en zoon van Hugo III van Voorne, behoorde tot de hoog adellijken in het graafschap.⁴¹ Jan I Persijn (1170-1224) is getrouwd

⁴⁰ Koene e.a. 116

⁴¹ Cordfunke macht en aanzien, 98 geeft een andere stamboom van Hugo † 1213, zoon van Floris van Voorne (1156-1175), de genoemde Hugo I wordt vermoedelijk ook als Hugo van Akersloot genoemd.

met een dochter van Simon van Haarlem. Na de overwinning van graaf Willem I waren de heren van Haarlem Simon, Gerard en IJsbrand door hun keuze voor van Loon uit de gratie geraakt.⁴² Dit gold ook voor Hugo van Voorne en Jan I Persijn die pas in 1215 in oorkonden vermeld worden. Het merendeel van de afvallige edelen keerden weer aan het hof van de Hollandse graaf terug.

De graaf van Loon gaat te paard en draagt een felrode mantel. Hij is voornemens op bezoek te gaan bij zijn vrouw Ada van Holland in Leiden. Het speelt zich af tijdens het ontstaan van de Loonse oorlog van 1203-1206. Ada was de dochter van graaf Dirk VII en Ada had zich veiliggesteld na haar huwelijk met Lodewijk in de burcht van Leiden. De tegenstander van de graaf van Loon, haar oom Willem I, had de burcht al tijdens het begin van het conflict veroverd en Ada in gevangenschap naar Engeland gezonden. De Loonse Oorlog (1203-1206) ontstond doordat Aleid van Kleef de opvolging in Holland en Zeeland erfenis van de overleden echtgenoot graaf Dirk VII door Willem I wilde verhinderen door haar dochter met de graaf van Loon uit te huwelijken. De commissie van de Maskerade gaat er van uit dat Lodewijk nog niet op de hoogte was van het vertrek van Ada.

Onderdeel 3.2. De periode 1203-1204. Een overwinning van Lodewijk van Loon.

Als eerste rijden Arnout van Rijswijk, Wouter van Ruyven, beiden ridders. Daarachter gevangen genomen Kennemers. Dan volgen vier krijgslieden van de graaf van Loon te paard, aan hun lansen wapperen de wimpels. Daarachter rijden Halewijn, eerste burggraaf van Leiden, Dirk van Cuijck, burggraaf van Leiden met schild. Beiden zijn met volle wapenuitrusting met schild en maliënkolder afgebeeld.

Arnout (Arent) van Rijswijk (1170-1217) draagt het Maltezer kruis op de borst. Arnout en Hendrik van Rijswijk behoorden tot een familie waarvan Jan de oudste was. Hij vormde met Filips van Wassenaar een groep die zich onder hun aanvoering aaneensloten, samen met de eerder genoemde edelen Haarlem en Teylingen hierdoor ontstond een machtige steun tegen de graaf van Holland.⁴³ Wouter van Ruyven is een ambachtsheer met negen

⁴² Cordfunke macht en aanzien, 24,28 57 en 76

⁴³ Ook uit het Sticht steunt Gijsbrecht II van Amstel van Loon en in de Lopikerwaard volgen de heren van der Leede, Floris Herbaren van der Leede, en Folpert II van der Leede.

hoeven en een omgracht versterkt huis dat omstreeks 1100 gebouwd is. De leenman van Ruyven kon als plaatsvervanger van de graaf van Holland optreden en beschikte over halsrecht.

De Kennemers spelen een grote rol in de steun aan Willem met het doorsteken van de dijken van het Amstel en het IJ tussen Muideren en Breukelen. Van Loon kon hen echter verslaan.

Halewijn (Alewijn 1050-1110) en Hendrik van Cuijck (1245-1319) behoren tot een andere periode. Jacob van Leiden burggraaf (1186-1241) ambachtsheer van Leiderdorp en Oegstgeest steunde van Loon en past wel in die periode.

Onderdeel 3.3. Willem II begunstigt Gouda door een overeenkomst met Hanze kooplieden.

Rooms-koning Willem II en zijn gevolg zijn in een volgende afbeelding te zien. Hij draagt een gouden diadeem om zijn helm, een zilveren wapenrusting met gouden stukken op knie en armgewrichten.

Diederik van ter Gouwe is in 1248 ambachtsheer van het gebied, een versterkte nederzetting aan de Hollandse IJssel en de Gouwe, dat later onder Floris V de stad Gouda met bemuring gaat worden.⁴⁴ In 1272 verleent de graaf aan ridder Cats de stadsvrijheid van Gouda, als Hollands leen. Jacob Cats is voogd van Sophia van der Gouwe. Nicolaas heer van Cats wordt in 1280 heer van Schoonhoven en de erfdochter Sophia Cats neemt het leen mee als zij trouwt met de Zeeuw Jan van Renesse in 1282. Als veldoverste maakt hij roem door de Kennemers uit Utrecht te weren en samen met Sweder van Beusichem het stadsbestuur tot overgave te dwingen in 1270. Hij overlijdt in 1293.

Willem II graaf van Holland en Zeeland, heer van Friesland met twee schildknapen te paard. Diederik van ter Goude, raadsheer van de graaf, Claes van Cats, vrijheer van Cats en voogd van Floris V. Te paard volgen de knape van ter Goude en de knape van Cats. Lopend zien we Jan van Tolensen aanvoerder met busschietters van graaf Floris V. Hij is ambachtsheer in de Dordrechtse Waard.

⁴⁴ In 1243 is Dirk van der Gouwe is als getuige vermeld in een overeenkomst met de kooplieden uit Hamburg en Lübeck en graaf Willem II.

Onderdeel 3.4. Dirk van Brederode, Jan IX van Arkel, Boudewijn van Naaldwijk met gevolg.

Dirk de Goedertierene (Brederode), Ridder in St. Jacob, is met de klimmende leeuwen en de blauwe barensteel te zien. Jan de Negende, heer van Arkel, ridder van St. Jacob, trots te paard met de schelpenketting. Gerrit van Poelgeest is de schildknaap van Dirk van Brederode en Jan van Foreest, de schildknaap van Jan van Arkel. Staand Jan van der Maalstede, als schildknaap en heraut met wapen van Holland, naast hem Wolfert van der Veere, schildknaap en heraut van de wapenen van Zeeland. Te paard Boudewijn van Naaldwijk, kastelein op Wijdenesse, erfmaarschalk, banierdrager van Floris V te paard. Brederode en van Arkel dragen de keten van de Orde van St. Jacob.

Onderdeel 3.5. Gerrit van Poelgeest en Jan van Foreest

Gerrit van Poelgeest (1225-1281)?⁴⁵ Of volgens Ooms is Gerrit I geboren rond 1140 in Koudekerk, Dirk van Poelgeest is in 1261 als ridder vermeld. Hij is de zoon van Gerrit I van Poelgeest. De zoon is Gerrit II. In de stoet wordt een Gerrit als knape van Dirk van

⁴⁵ dbnl woordenboek deel 7 Gerrit van Poelgeest I heer van Hoogmade Koudekerk en Poelgeest geb. 1324 overl. 1383

Brederode (1287-1318) aangegeven. De verschillende jaartallen maken een precieze duiding moeilijk.

Jan van Foreest, Janse vermeldt Koen van Foreest, de zoon van Willem van Foreest (1241-1282).

Onderdeel 3.6. De sectie met Floris V.

Voorop lopen Jan van Berkenrode en Diderik van Berkhout, knapen van Floris V. Daarna komt Floris V, met achter hem twee schildknapen: Floris van Teylingen en Aarnout van Liesveldt. Te paard volgt Claes, ridder heer van Putten en Streenen, de schatbewaarder. Als laatsten rijden Gijsbrecht IV van Amstel en Vreeland, ridder van St. Jacob, Herman van Woerden en Gerard van Velzen, leden van de geheimraad van Floris V met achter hen hun knapen. Opvallend is Gijsbrecht zonder keten te zien.

Jan van Haarlem (Berkenrode) wordt in 1284 leenheer van het ambacht met een versterkt huis Berken rode, bezuiden Haarlemmerhout.

Diderik van Berkhout is heer van de gronden van Berkhout, (bij Hoorn). Floris van Teylingen, is de derde zoon van Dirk Drossaard (van Teylingen Brederode), hij leefde van 1230-1306 en wordt beschreven als knape. Als ridder wordt hij vermeld tussen 1270 en 1293.⁴⁶ Floris is een rijk leenman van het huis Doortoghe verenigd met land in Monsterambacht en de ambachten Zegwaard en Zevenhuizen. Zijn kinderen noemen zich met de naam Doortoghe. Aarnout van Liesveldt (Liesveld) is tot ridder bevorderd in 1289 als heer van Bergambacht en de halve heerlijkheid Nieuwpoort (Ammers, Gelkenesse en 's Gravenland) in de Krimpenerwaard.

⁴⁶ Cordfunke Floris van de Doortoghe (1270-1293) Ooms: Floris van Teylingen ridder 1270 en 1293.

Onderdeel 3.7. Knapen en voetvolk

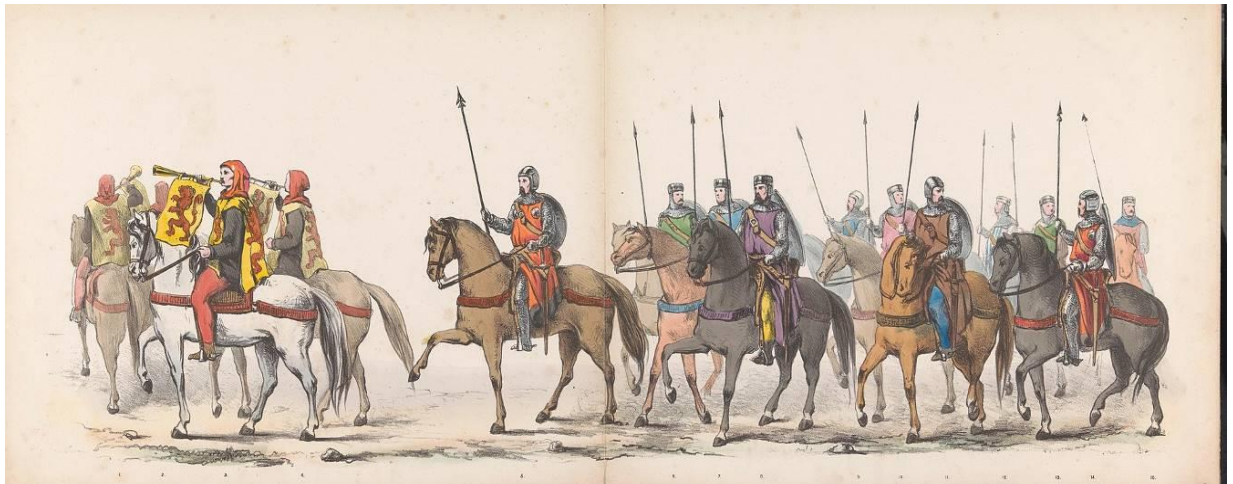
De knapen rijden voor het voetvolk. Everhard van Stoutenburg is knape van Gijsbrecht van Amstel. Stoutenburg is in 1259 gebouwd door Walter van Amersfoort. Zijn zoon Everhard noemde zich van Stoutenburg, maar eind 13^e eeuw ontstonden grote schulden en was hij gedwongen de helft van het familiebezit in Eemland te verkopen. In 1315 en 1316 werd bisschop Guy van Avesnes de rijke bezitter van het kasteel en landgoed. Gerrit van Harmelen is knape van Woerden. Hij was de zoon van Herman V van Woerden en de broer van Herman VI. In Oudewater liet hij een kasteel bouwen, het is niet bekend of hij Harmelen beheerde. Hij overleed in 1314. Door zijn afkomst werd hij sterk verdacht van medeplichtigheid van deelname aan de moord op Floris V, maar hij was onschuldig. Zijn kinderen noemden zich van Vliet. Zweder van Montfoort is knape van de heer Van Velzen (1270-). Later noemt hij zich Zweder I van Montfoort als de tweede burggraaf van Montfoort en burgemeester van Utrecht. Hij huwde in 1301 Catharina van Holland een bastaarddochter van Floris V.⁴⁷

Vervolgens volgt een Valkenier met twee jachthonden. Twee minstrelen gaan aan de geleerden vooraf. Philips van Leiden, Licentiaat in beide Rechten, in de Raad van Willem V 1369. Cornelis Engelbrechtsen 1468 is schilder tekenaar en Aert van Leyden 1525, schilder. Doctor Cornelis Verheyden 1560, Lucas van Leyden 1494 schilder, Johannes Franconius Leydins 1516. Afsluitend zien we twee Leidse stadsboden.

⁴⁷ Floris V had zeven bastaardkinderen; Witte, Catherijne, Gheraerd, Willem, Alide, Pieter en Dirk.

Hoofdstuk 4

De maskerade in Leiden in 1865 voorstellende de intocht in Zierikzee na de gewonnen veldslag op de Gouwe in 1304 waar Vlaanderen verslagen werd.

Trompetters, daarachter lansdragers te paard met de achtenveertig mannen die geridderd zijn.

Binnenstormende Boudewijn van Yerseke samen met Jan van Cruijningen, generaal van de verdediging van Zierikzee. Weinig Zeeuwen kozen de kant van Avesnes. Voor zijn moed tijdens de slag op de Gouwe werd Boudewijn tot stadhouder van Zierikzee benoemd. Dit zou gedaan zijn door Willem van Oostervant de derde zoon van Jan II van Avesnes, die Jan van Cruijningen ook die taak gaf. De Zeeuwse edelman heeft lange tijd de zijde van Vlaanderen gekozen maar door zijn redding van Zierikzee werd hij als gevolg van het verdrag met Vlaanderen in 1308 in genade aangenomen.

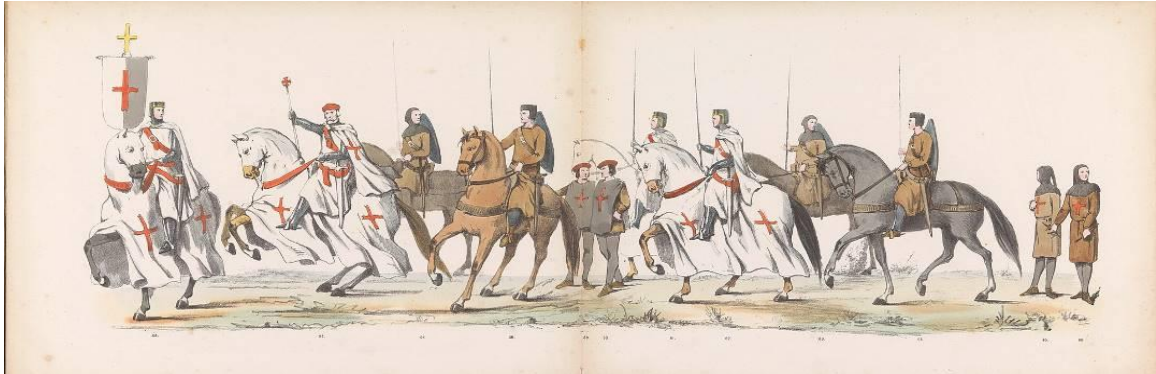
Een triest gevolg met de gevangen genomen Vlaamse graaf Gwijde van Namen. Zijn zwaard is hem afgenomen. De bewakers zijn Jean de Montigny en ridder Nicolaas van Persijn. Gwijde van Namen was de tweede zoon van Gwijde van Dampierre. Hij was een groot veldheer in de Vlaamse opstand van 1297-1305 en in de Guldensporenslag. Hij was niet alleen gevangen genomen, zijn vader en broers Robrecht van Béthune, Gwijde van Namen en Willem van Crèvecoeur werden eveneens opgesloten. Dat zij door Fransen verslagen waren was voor hun een belediging. Na een jaar werden zij behalve hun vader, die op tachtigjarige leeftijd overleden was, vrijgelaten. Het getoonde wapen van Gwijde van Namen is een leeuw met daarover een uitgeschulpte schuinstaak.⁴⁸ De afbeelding toont ook de paardenhangers.

Op deze afbeelding rijdt voorop Ridder van Axel van het Axeler ambacht met kasteel en drie ridders te paard. Zij tonen trots de veroverde banier van Vlaanderen en daarachter lopen de gevangenenbewaarders en de geboeide Vlamingen. (Volgens Melis Stoke 1500 in getal). De volgelingen zijn Gerard II van Heemskerk (1260-

⁴⁸ 't Jong Hoogtij van Holland 104

1333), Willem van Haarlem, knape en Soeteman van Bleyenburgh.⁴⁹ Axel lag in het rechtsgebied van de stad Gent de heer van Axel zou met deze gegevens tegen zijn leenheer opgetreden zijn. Gerard van Heemskerk is de zoon van Arnoud en NN van Voorne, hij huwde Ada van Egmond. Willem van Haarlem (†1317) is de zoon van Simon II van Haarlem de baljuw van Zeeland en Kennemerland.

De Tempeliers hebben dapper meegevochten en zijn ruim vertegenwoordigd. Als eerste rijdt een ridder met de Beauseant (de oorlogsvlag). Daarachter de prior van de Commanderie met staf en twee schildknappen en lijfknappen. Aansluitend twee Tempelridders met schildknappen en lijfknappen.

Hierboven te paard Claesekyn 's Graven Messagier, Willem Baertsenszoon 's Graven rentmeester en Dirk van Bruelis van 's Graven harnasch Ghersoen.⁵⁰ Dan volgen twee wapenboden respectievelijk van Holland en Henegouwen met twee klaroenen. Dan volgen de wapenkoning van Holland met drie herauten van Holland, Henegouwen en Zeeland. Voor het gevolg van Jonker Willem III rijdt Willem van Naaldwijk, erfmaarschalk van Holland. (Het hoofddekseel van Claesekyn komt Bourgondisch over).

⁴⁹ Dbnl Deel 2 eerste en tweede stuk. Zoon van Diederick van Bleyenburgh. Dapper ridder, stierf 3 dagen voor de te ontvangen ridderslag. Een wapen gedeeld schild van keel en zilver, met twee zilveren rozen, daaronder een halve ster met drie punten van keel.

⁵⁰ Claesekyn is de persoonlijke bode genoemd messagier een vertrouwensfunctie, de harnas Ghersoen onderhield het metaal.

Als eersten zien we tien knaapjes uit Zierikzee en dan Jonker Willem graaf van Oostervant met de vier edelknapen, twee aan de teugels. Jan van Poele en Boudewijn van Reimerswaal zijn de schildknapen te paard.⁵¹ Daarachter komen de twee lijfknapen.

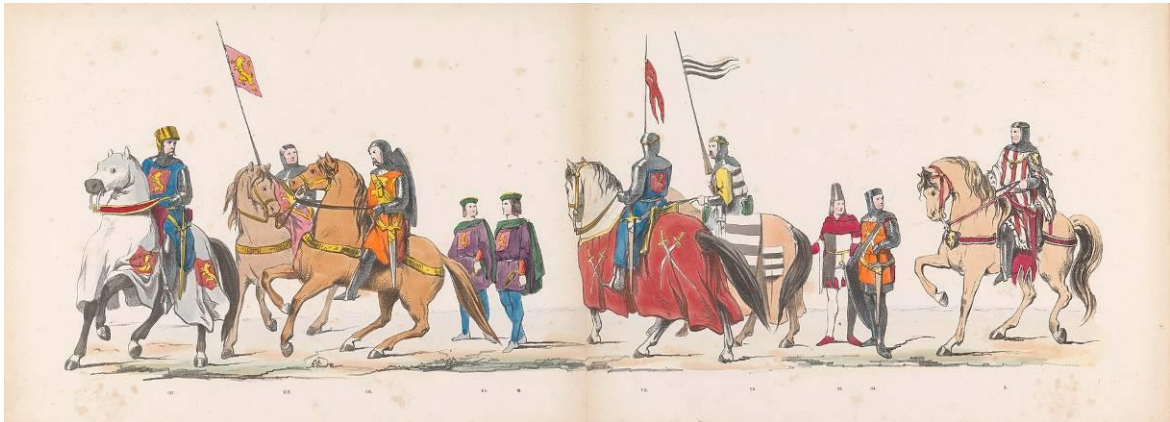
Op twee afbeeldingen hierachter wordt een Boudewijn Kervinck van Reimerswaal vermeldt als Gouverneur van Goes. Reimerswaal lag op Zuid-Beveland aan de zuidoever van de Oosterschelde. De twee broers Willem Hollander en Boudewijn van Reimerswaal worden in de periode 1300-1304 als trouwe ridders van Avesnes vermeld. De ridder Boudewijn van Reimerswaal wordt ook met de naam Yerseke vermeldt. Het is niet uitgesloten dat de heren van Reimerswaal en Yerseke tot twee families behoorden. In verband met het vertrek van Willem van Avesnes naar Dordrecht wordt van Yerseke in 1304 als plaatsvervanger aangesteld.

Voor in de stoet loopt de abt van het Premomstreijten klooster te Middelburg, hij is de kapelaan van de graaf. Meyster Jan van Florensen, Maître Jehan Haniche, 's graven Valkenier en twee minstrelen. Centraal rijdt de Witte van Haemstede, ridder Baenrots, met de schildknapen Jan Suurmout en Wouter van Assendelft te paard. Lopend volgen de lijfknapen en tot slot Dirk III van Wassenaar Duivenvoorde † 1319.

Reimerswaal is na Middelburg en Zierikzee de derde stad van Zeeland, na de stormvloed in 1530 een verdrinken stad. Kervinck betekent dat de stad en land deel uit maken van de familie. Jan van de Poel (1330-1395) bastaardzoon van Willem III.

Jan Suurmond en Wouter van Assendelft zijn niet in de periode van 1305 bekend. Stamvader is Gerrit van Assendelft de schoutambt (1300-1315). Jan Suurmond werd rond 1310 geboren als bastaard van Willem III hij werd baljuw van Zierikzee en raadsheer van Willem V.⁵²

Voraan rijdt Gerrit van Voorne, burgraaf van Zeeland met Olivier van Everingen en Janne Aleman schildknapen te paard en lopend volgen twee lijfknapen.⁵³ Gerrit van Voorne is in 1337 in leven als de zoon van Albrecht van Voorne († 1287) en wordt zijn opvolger ook hij behoort tot de hoge adel.

Daarachter heer Boudewijn Kervinck, heer van Reimerswale is gouverneur van Goes. Zijn ouders zijn Claes Kervinck en Maria Merlants. Vermoedelijk is hij na 1310 geboren, hij trouwde met Catharina van Reimerswaal en kreeg een zoon ridder Boudewijn van Yerseke. Naast hem ridder zien we heer Gerrit van Raephorst, de baljuw van Kennemerland met hun knapen. Te paard is een niet beschreven ridder afgebeeld. Hij draagt een keten zonder schelpen. Op zijn mantel een Tau?

⁵² Nieuwsbrief 2020 OSJ, 87.

⁵³ In Zeeland wordt de naam ook gespeld als Everdingen, een dorp op het eiland Zuid-Beveland. Melis Stoke vermeldt in 1295 Dadyn (Dodyn) van Everingen. Hendrik van Everingen zegelt met zijn zoon Olivier en graaf Willem III in 1325 een jaarrente bestemd voor zijn nicht. (register Hollandse grafelijkheid 1299-1345)

Voorop rijdt Nicolaas van Putten en Strijen, bekend als de held van de verdediging van Dordrecht naast hem Mouweryn (Maurijn) van der Does, ridder in 's Graven Raad. ⁵⁴ Lopend heer Jan Hendrickse, rentmeester van Zeeland en Simon van Benthem van den Binkhorst, rekenmeester van Holland met twee knapen. ⁵⁵

Ter afsluiting lopen de Kennemer kruisboogschutters mee met; Diedaart de Wijze, Willem Wouterszone, Louwe Meese, Willem Poele, Florens Mijenzone, Janne dien Vlote en Simon Trutenzone. De vermelde namen van de boogschutters zijn niet gedocumenteerd.

Nicolaas van Putten en Strijen is in 1285 heer van Putten, dankzij de erfenis van Aleyd van Strijen Sinds 1294 wordt hij met een dubbele naam genoemd. Hij is een getrouwe van Floris V en een groot veldheer met eigen leger. Hij genoot groot aanzien. Simon van Benthem (1260-1327) huwde Gertrude van den Binkhorst (1270-1330), hun dochter werd Ada Simons van Montfoort Benthem.

Naar overlevering zijn veel edelen geridderd waaronder Witte van Haemstede en Nicolaas van Putten.⁵⁶

Twee klaroemblazers met wapenborden dragende de wapens van Frankrijk. Ridder Guillome Ginard rijdt met de banier van Frankrijk. In het midden admiraal Reinier Grimaldi, markgraaf van Monaco, heer van Antibes en Cagnes. Hij is een Genees slotvoogd in dienst van de Franse koning, te zien met de geblokte roodwitte kleding. Twee schildknappen te paard met een identieke wapenrok en twee lijfknappen te voet volgen. Willem III schonk admiraal Grimaldi als dank een huis in Koudekerke in Zeeland met een jaarlijkse rente in geld.⁵⁷

Reinier Grimaldi (1267- 1314) wordt beschouwd als de eerste vorst van Monaco. Met zijn neef François had hij met geweld het de tot de stad Genua behorende fort

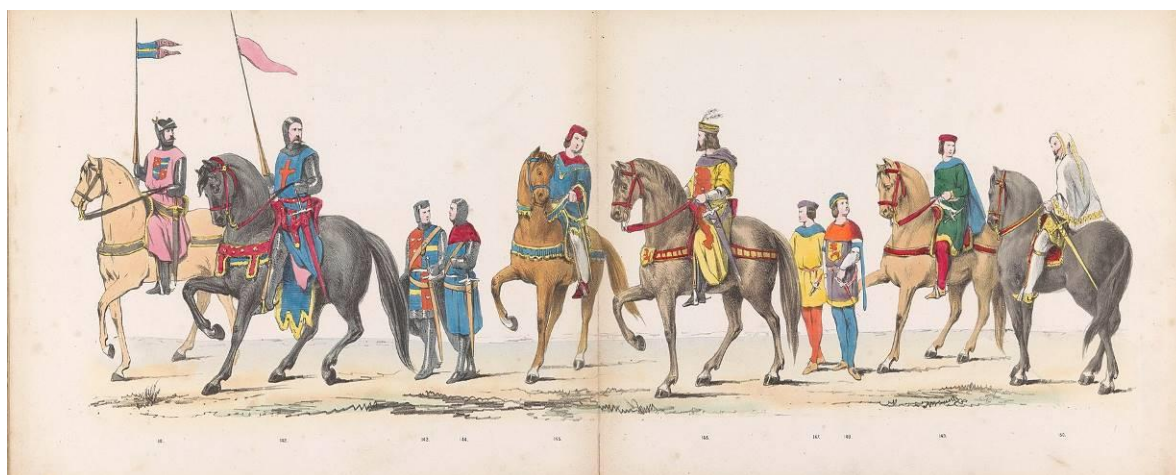
⁵⁵Dbnl deel 6, Maurijn van der Does (1) en (2) handschrift Janus Dousa jaarboek Ned. adel V 27,28, bewoner van slot ter Does in Leiderdorp.

⁵⁶ Simon van Benthem (1260-1327) vermeld als getrouwd met Gertrude van den Binkhorst. Zij komt niet in de genealogie van het geslacht van Benthem voor. De vermeldingen verschillen. Wikipedia vermeldt een huwelijk met Gertrude van Benthem en een eerste huwelijk met Jacoba van Wassenaar.(1260-1290).

⁵⁶ Historiek 24 november 2022 maritieme geschiedenis, de Slag op de Gouwe.

⁵⁷ 't Jong Hoogtij van Holland 110

in 1297 ingenomen. In 1304 werd hij door Filips de Schone benoemd tot admiraal van Frankrijk. Na de overwinning op Vlaanderen werd hij beloond met het heerschap van Cagnes waar een kasteel werd gebouwd in 1309.⁵⁸ De slag bij Zierikzee is goed beschreven door Melis Stoke. Vanuit de monding van de Maas de Schelde op en om Dreischor heen varen de koggen en de galeien vanuit het noorden naar de Gouwe en confronteren Gwijde daar in de strijd. Door brand valt de Vlaamse vloot uiteen.

Philips van Wassenaar en Duivenvoorde, ridder, Jean Petrot, Franse ondervlootvoogd met gouden zwaard, na de hevige gevechten op het Gouwe. Achter hen twee knapen, Guillome de Montaigne, heer van Dussenies, ridder en heer Hendrik van Zoutelande, ridder, met schildknappen. Jehan de Barbentson en een Italiaanse ridder uit het gevolg van Grimaldi sluiten de rij. Het betreft zeer waarschijnlijk Philips II van Wassenaar geboren 1220. Helaas zijn de jaartallen van de telgen Philips niet zeker. Hij was een groot vertrouwensman van Floris V en werd rijkelijk begunstigd. Hij moet dan wel zeer oud geworden zijn. De heren van Zoutelande pretendeerden verwant te zijn aan de graven van Holland dit is terug te vinden in het wapen, een leeuw van keel (rood) met een dwarse blauwe barensteel. Door de ligging aan de westelijke kust van Walcheren een zeer strategische plaats. Rechts een afbeelding van Reinier Grimaldi.

⁵⁸ Wikipedia, de huidige heerser van Monaco is Albert II, zoon van Reinier III, erfgenaam via zijn moeder Charlotte.

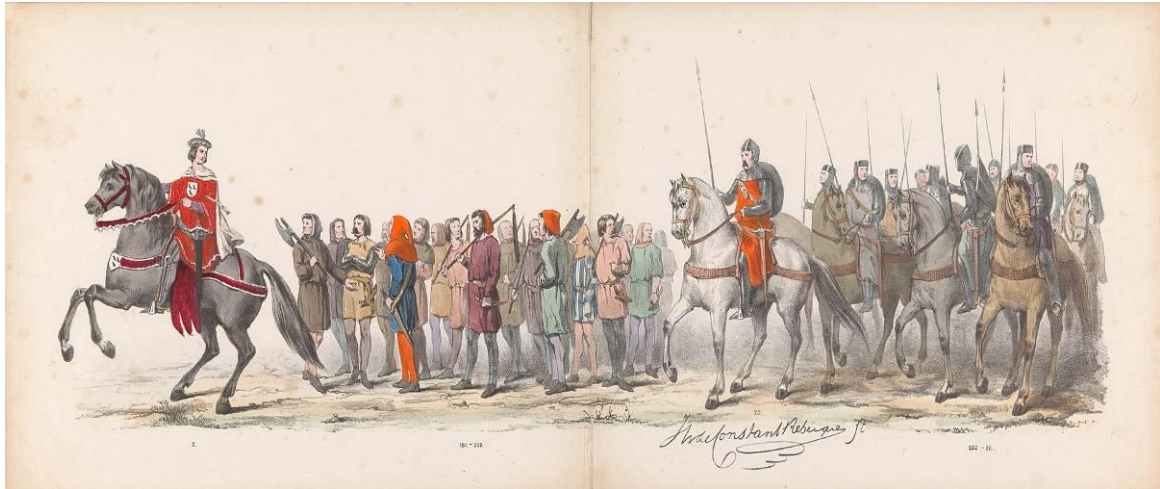
Voorop lopen de knaap van Jehan de Barbentson en een knaap uit Italië. Dan volgen de Gilden. Het St. Blois-Gilde met de Klaroenblazer, met Willem de Smid, de deken een banierdrager en twee leden. Volders of het St. Vitus-Gilde een trommelslager, de deken, een banierdrager en twee leden. Het Wevers of het St. Severinus-Gilde, met voorop de trommelslager, de deken, een banierdrager en twee leden. Het Schippers of het St. Anne-Gilde. Eerst een klaroenblazer, de deken, een banierdrager en twee leden.

Afsluitend Gerrit van Poelgeest, heer van Hoogmade, ridder. Hij is de zoon van Dirk van Poelgeest en zijn opvolgers waren heer van een hoge heerlijkheid en mochten de doodstraf uitspreken. Ook hij draagt een niet duidelijke keten. Zweder van Montfoort was burggraaf en kastelein. Hij is de tweede burggraaf en had zitting in de ministerialiteit van de bisschop van Utrecht. Hij huwde Catharina van Holland. Achter twee knapen Gerrit van Ostende en Willem van Egmond met pages. Van Poelgeest is in de literatuur niet overal gelijk vermeld. Van de zoon Dirk I (1175), Gerrit II worden drie zonen van Poelgeest geboren w.o. Dirk II (vermeld in 1252 als heer van Hoogmade), N.N. en Gerrit III. De eerste twee zijn kinderloos, Gerrit III krijgt weer een zoon Dirk III (1323).⁵⁹ Het versterkt huis Oud Poelgeest is rond 1300 in Oegstgeest gebouwd en werd in 1320 opgedragen aan de burggraaf van Leiden.

⁵⁹ John Ooms, Janse, Ridderschap in Holland, 144,206, 240.Wikipedia van Poelgeest.

De familie splitst zich in familie van Alckmade met Oud Poelgeest en de familie van Poelgeest bewoners van Groot Poelgeest gebouwd in 1250 in Koudekerk aan de Rijn.

Als laatsten in de stoet de zeelieden die belangrijk waren voor de zeeslag zij worden afgesloten door een peloton lansdragers. De Hollanders en Fransen hadden zo'n 43 koggen en vele tientallen kleinere boten.⁶⁰

Gerrit van Poelgeest een onbekende ridder dragen een keten en admiraal Grimaldi

⁶⁰ 't Jong Hoogtij van Holland 100.

Literatuur

Dissel, van S., *Historische bijdrage betrekkelijk het onderwerp der Maskerade te geven door H.H. Studenten der Hoogeschool op den 8 Februari 1845 voorstellende den aftogt van Floris V met de nieuw Leydsche geslagen St. Jacobsridders na het door hem gegeven tournooi.* (Leyden 1845).

Ferwerda, A., *Adelyk en Aanzienlijk wapenboek der Zeven Provinciën en Genealogieën van voorname adellijke Familiën* (Leeuwarden 1772)

Dbnl *Hoe Peregryn van Lederdam verdrank.*

Cornelis Aurelius *Divisiekroniek* (1517).

Lennepe, van J., en van Hofdijk, W.J. Merkwaardige kastelen (Leiden 1883).

Gouw, ter, J. *Amstelodamiana, tweede deel* (Amsterdam 1874).

Groebe, D., *Verhandeling ter beantwoording van de vraag: Graaf Floris V uit echte bronnen voorgesteld* (den Haag 1833).

Hofdijk, W.J. *Het kasteel en de edelen van Brederode* (Amsterdam 1861).

Koene, B., Morren, J., Schweitzer, F., *Midden – Kennemerland in de Vroege en Hoge Middeleeuwen* (Hilversum 2003).

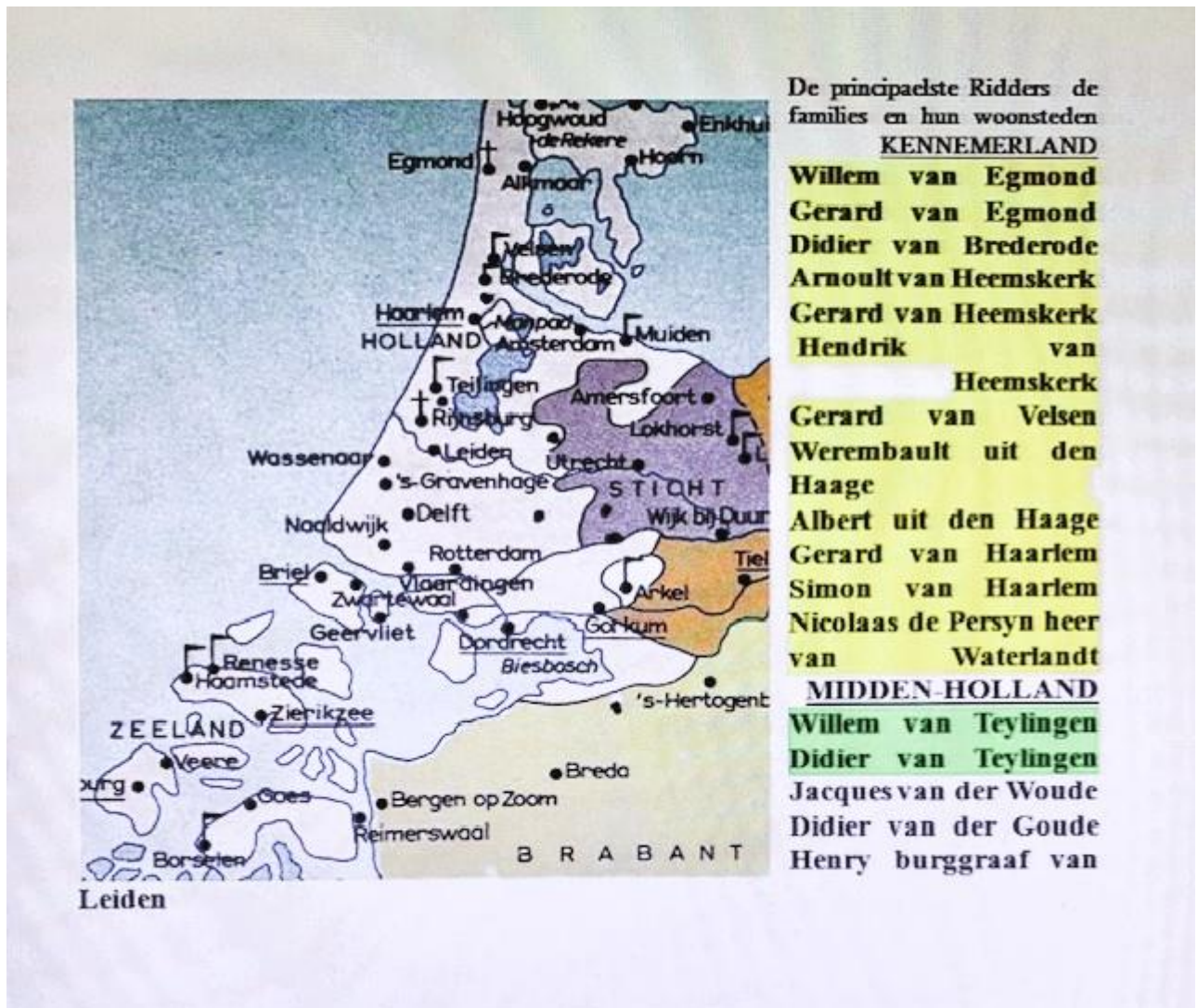
Oosterhuis, T., *de moordzaak Floris de vijfde*, (Amsterdam 1999).

Spaen, van W.A., *Historie der Heeren van Amstel, van IJsselstein en van Mijnden tot opheldering van Wagenaar* (den Haag 1807).

Verhoog, J.H. *Onvoltooide Roem, de eerste negen heren van Brederode* (Bergen 1997).

Winkel, ter, J., *Het Ridderwezen geschetst volgens ridderromans* (Utrecht 1894).

Bijlage 1. De belangrijkste ridders en hun woonsteden

Bijlage 2. De belangrijkste edelen binnen en rondom het graafschap Holland.

RIJNLAND

Jaques van Wassenaar
Dierck van Wassenaar
Didier van Raaphorst
Gerard van Raaphorst
Jan heer van de Leek en Polanen
Floris van Duven.

HET STICHT – Gooiland

Gijsbrecht van Amstel
Arnoud van Amstel
Gijsbrecht van Ijsselstein
Herman van Woerden
Gerrit van Harmelen
Hugo van Vianen

BETUWE - Teisterband

Jan van Arkel
Arnoud van Arkel (Leijenburch)
Huguer Buterman heer van Bottersloot
Jan van Heuckelom
Otto van Asperen en Abcoy
Peregrin heer van Leerdam

BRABANT

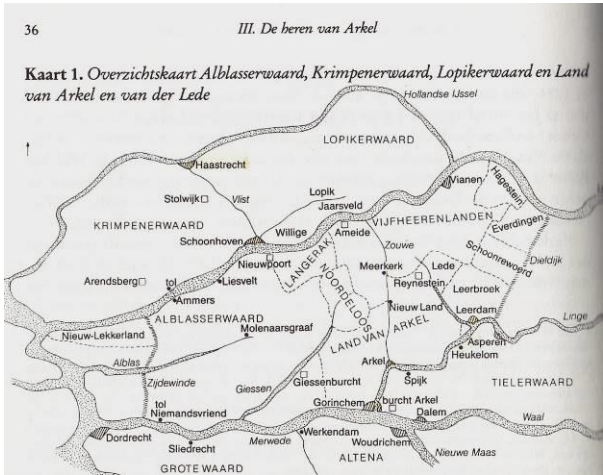
Jan van Heusden
Jan van Heesbeen
Arnold heer van der Sluis

ZUID HOLLANDEN ZEELAND (Delfland en Schieland)

Jan van Doortooge
Boudewijn van Naaldwijk (Monster)
Hugo van Craelingen
Nicolaas heer van Putten en Strijen
Albert heer van Voorne
De Witte van Haamstede
Wolfert van Borssele, Jan van Renesse, Jan van Cruijningen.

Bijlage 3. Vijfherenlanden

De naam *Vijfheren landen* – De Alblasserwaard is het gebied dat beheerst werd door vijf hoge heren; Arkel, Ter Leede, (Leerdam), Hagestein (Uten Goye), Everdingen en Vianen.⁶¹ Er bestond een hoogheemraadschap dat in 1284 gezamenlijk maatregelen trof tegen de wateroverlast vanuit de Gelderse Betuwe. De gemeente Vijfheerenlanden bestaat nog steeds als streek en omvat Vianen, Leerdam en Zederik.

Kaart Alblasserwaard , Krimpenerwaard, Lopikerwaard. *Overname Waale blz. 36*

⁶¹ De familie Everdingen bezat een kasteel en is verwant aan de Beusinchems-Culemborg en gaat begin 14^e eeuw over.